

Sepedi

Leleme la Gae le Mabokgoni a Bophelo

3

Kotara 1

Morutwana: _____

3

Kotara 1

Sepedi

Leleme la Gae le Mabokgoni a Bophelo

Puku ya Mošomo ya Morutwana

Ditebogo

Tšweletšo ya lenaneo le la go kopantšha Leleme la Gae le Mabokgoni a Bophelo e dirilwe ke sehlopha sa Funda Wande ka tšhomišano le sehlopha sa ditsebi tša thuto ya motheo ya Kapa Bodikela, Kapa Bohlabela le Limpopo, dirutegi go tšwa diyunibesithing tša go fapafapana le barutiši dikolong.

Dipuku tše di kgonne go tšweletšwa ka lebaka la thekgo ya mašelang ya Allan Gray Orbis Foundation Endowment, FEM Education Foundation, Michael & Susan Dell Foundation le Zenex Foundation.

Ditheto tša diswantšho

Diswantšho: Ditebogo go Anja Stoeckigt ka seabe sa gagwenka diswantšho tša motheo tseo di hwetšagalago ka pukung ye.

Diswantšho tše dingwe di filwe ke: Crazy Cat: letlakala 7-9, 132-137 le 144; Alex Latimer: letlakala 15, 66, 75, 108 le 119; Patrick Latimer: letlakala 20, 62, 83 le 167; Jiggs Snaddon-Wood: letlakala 79, 99, 104 le 150; Zinelda McDonald: letlakala 90-95; Rassie Erasmus: ditlhaka mantšu.

Khabara: Anja Stoeckigt

Ditheto tša diswantšho:

Gallo Images: Letlakala 6: Matthew Childs (sehlopha sa rakbi sa Springbok ka morago ga go thopa Mogopo wa Lefase wa IRB ka 2019), Letlakala 10: Mike Hewitt (Siya Kolisi a raloka rakbi), Letlakala 11 le 33: Stringer (Siya Kolisi a swere sebjana sa Mogopo wa Lefase wa IRB), Letlakala 19a: Christiaan Kotze (Temba Bavuma a raloka kherikete), Letlakala 19b: Stringer (Temba Bavuma ka yunifomo ya di Protea), Letlakala 23a: Sydney Seshibedi (Amanda Dlamini ka gare ga yunifomo ya Banyana Banyana), Letlakala 26b: Lefty Shivambu (Amanda Dlamini a raloka kgwele ya maoto), Letlakala 27a: Ezra Shaw (Caster Semenya le folaga ya Afrika Borwa) Letlakala 27b: Patrick Smith (Caster Semenya a kitima), Letlakala 29a: Patrick Smith (Wayde van Niekerk le medale wa gauta), Letlakala 29b: Anton Geyser (Wayde van Niekerk a kitima), Letlakala 36: Leon Sadiki (Pretty Yende a opela), Letlakala 40: Rich Fury (Trevor Noah a bolela), Letlakala 44: Leon Morris (Brenda Fassie a opela), Letlakala 46: Theana Calitz (Lira a opela), Letlakala 88: Sowetan/Antonio Muchave (sebini sa mmimo wa setšo ka sekhete sa xibelani); iStock: Letlakala 16f: GlobalP (mosela wa leobu), Letlakala 69b: jacoblund (mosadi wa go apara lešela la kente), Letlakala 71: siete_vidas (mosadi wa go apara lešela la setšo la kanga), Letlakala 82: Alessandro Biascioli (basadi ba apere di khaftane), Letlakala 86a: NEIMUD (masadi wa go apara kefa ya setšo ya isicholo); Letlakala 58: Leonardo da Vinci (Mona Lisa); Letlakala 61: MiaKora (Mmepe wa Afrika wa lešela); Shutterstock: Letlakala 65a: Tayvay (mosadi wa go apara diaparo tša setšo tša aso-oke), Letlakala 65b: Tayvay (monna wa go apara diaparo tša setšo tša aso-oke); WikiCommons: Letlakala 69a: ZSM (lešela la kente), Letlakala 86b: Retlaw Snellac Photography (basadi ba apere kefa ya setšo ya isicholo), Letlakala 172: Ossewa (lebopo go la Kapa Bohlabela); Letlakala 100: Maggie Laubser (Dithaba tša Lesotho); Letlakala 142a, 142b, 142c, 142d le 142e: Brooklyn Museum (dipitša tša Afrika tša letsopa); Letlakala 162: MyAngelG (tlou); Letlakala 166: Northern Cape Tourism (leganata la Kalahari).

Ditheto tša diswantšho tša ditlhaka tša Sepedi:

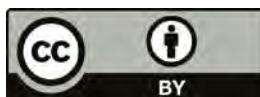
iStock: Stepanyda (dithoro tša prekisi)

Diswantšho tše dingwe di šomišitšwe ka boleng bja maemo a godimo ke Freepik, Rawpixel le Pexels.

www.fundawande.org

ISBN: 978-1-998960-25-5

Version 1: 2024

Motho mang le mang o dumeletšwe go **abelana** (go kopolla le go phatlalatša sedirišwa se ka tšhepedišo goba sebopego sefe) goba go **amantšha** (go hlakantšha, go fetola le go tšwetša pele ka morero wo mongwe le mongwe), ge fela a ka leboga mošomo wa rena ka tsela ye: *Funda Wande, Sepedi Leleme la Gae le Mabokgoni a Bophelo, Puku ya Mošomo ya Morutwana, Mphato 3, Kotara 1, CC BY 4.0*

O seke wa tlatša ka mantšu goba polelo yeo e ka ganetšago ba bangwe seo laesense e se dumeletšego.

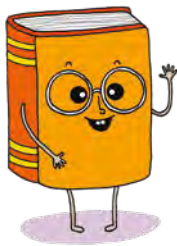
Tshedimošo ya go tlaletša o ka e humana mo: <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Diteng

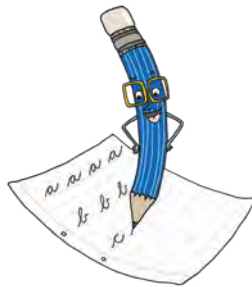
Beke 1	O amogetšwe go Mphato 3	1
Beke 2	Ka Nna	5
Beke 3	Ka Nna	30
Beke 4	Maikutlo	47
Beke 5	Maikutlo	72
Beke 6	Go bolokega	89
Beke 7	Go bolokega	114
Beke 8	Ditokelo le maikarabelo	131
Beke 9	Ditokelo le maikarabelo	156

Diswantšho

Go Bala

Go Ngwala

Ditlhaka

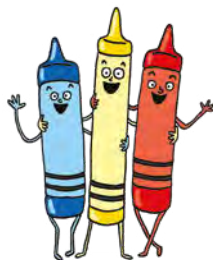
Tsebo ya Go Thoma

Bokgabo bja
Boitlhamelo

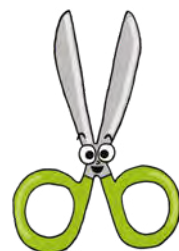
Go Šoma o Nnoši

Khalara

Ngwala

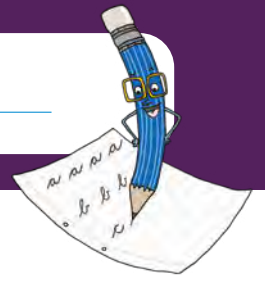

Ripa

0 amogetšwe go Mphato 3

Beke I

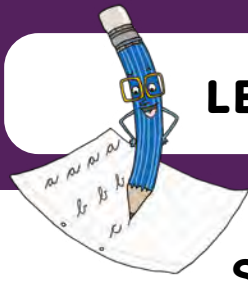
Ngwala ditlhaka tše nnyane

A a	V	C	X
S	F	G	H
I	D	K	P
M	Y	O	L
Q	R	Z	T
U	B	W	J
N	E	Na o ka bala ditlhaka tše kae ka motsotso o tee?	

Letšatši-kgwedi:	Ditlhaka tše di badilwego gabotse ka motsotso o l (bušeletša go fihla ge o bala ditlhaka tše 40 ka motsotso)	Mosaeno:

LETŠATŠI-KGWEDI

Swaya medumo ya ditlhaka tšeo o di tsebago

☐ tl	☐ ph	☐ kg	☐ ts
☐ kh	☐ th	☐ tsh	☐ tlh
☐ tš	☐ ng	☐ tšh	☐ hl
☐ ny	☐ psh	☐ pšh	☐ ngw
☐ tsw	☐ gw	☐ kgw	☐ tlw

Ngwala medumo ye o e kwago.

1 _____	2 _____	3 _____	4 _____
5 _____	6 _____	7 _____	8 _____
9 _____	10 _____		

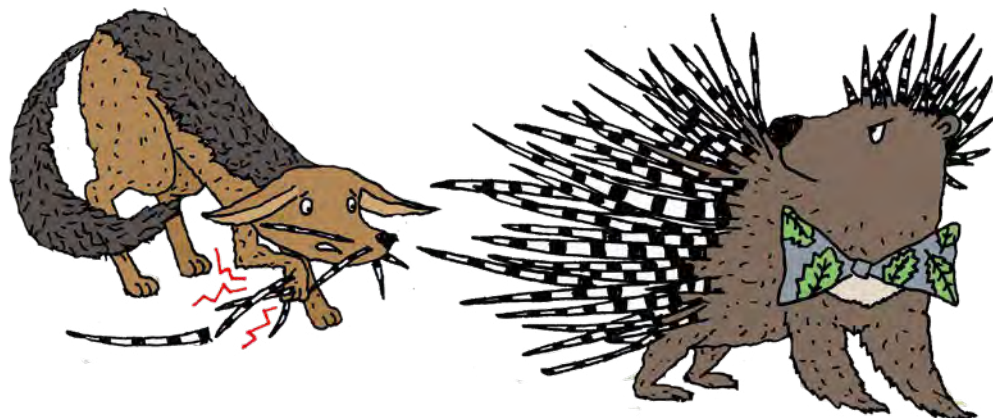
Dinoko

Dinoko di šomiša meetlwa ya tšona gore di bolokege. Di kiba fase ka maoto a tšona gomme tša šikinya meetlwa ya tšona gore diphoofolo tše dingwe di tšhabe. Ge phoofolo e sa tšhabe, dinoko di kitima ka sa morago gore meetlwa ya tšona ye bogale e hlabe phoofolo yeo. Dinoko di ka gobatša ditau, mapogo, dimpša le batho.

Meetlwa ya noko ge e tšwele e kgona go mela gape. Ge bana ba dinoko ba belegwa, meetlwa ya bona e ba e le boleta. E tšea matšatši a go ka ba a 5 gore a tie.

- 1 Swaya dilo ka moka tšeo dinoko di di dirago go itšhireletša
 - ☐ Go kiba fase ka maoto
 - ☐ Go loma diphoofolo tše dingwe
 - ☐ Go šikinya meetlwa ya tšona
 - ☐ Go kitimela go diphoofolo tše dingwe
 - ☐ Go thuntšhetšha meetlwa ya tšona go diphoofolo tše dingwe
- 2 Na bana ba dinoko ba ka kgona go itšhireletša?
 - ☐ Ee
 - ☐ Aowa

Ka lebaka la eng? _____

Ka Nna

Dibeke 2 le 3

Kanegelo ya Siya Kolisi

Siyamthanda Kolisi ke mokapotene wa sehlopha sa rakbi sa Afrika Borwa. E be e le mokapotene ge Afrika Borwa e thopa Mogopo wa Lefase wa Rakbi ka 2019. Ye ke kanegelo ya bophelo bja gagwe.

Siya o belegwe ka 16 June 1991 go la Kapa Bohlabela. O be a dula le koko wa gage ge e sa le ngwana. Koko o be a rata Siya efela o be a se na le tšhelete e ntši. Ge a be e sa le ngwana, Siya o be a fela a ekwa phefo le go swarwa ke tlala.

Siya o thomile sekolo ka 1998. O be a rata dipapadi sekolong. O be a kitima 5 km letšatši le lengwe le le lengwe pele sekolo se tsena. Ka letšatši le lengwe o ile a bona sehlopha sa banna se kitima. E be e le maloko a sehlopha sa rakbi seo ba rego ke African Bombers. Siya o ile a ya go ba bogela ge ba itšhidulla le go itlwaetša. O ile a ikgokaganya le bona gomme a thoma go ithuta go raloka rakbi.

Ge a na le mengwaga e 12 sehlopha sa sekolo se ile sa ya go raloka go thonamente e kgolo ya dikolo go la Mossel Bay.

Bohle ba ile ba bona ka tsela yeo Siya a bego a bapala gabotse ka gona. Ba ile ba mo fa pasari ya rakbi go ya sekolong seo barutwana ba dulago gona seo ba rego ke Grey High School go la Gqeberha. O be a rata go dula hosetele gomme a šoma ka thata.

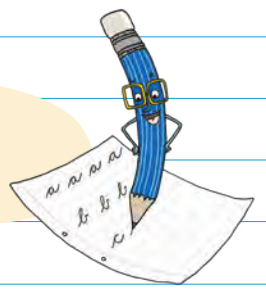
Siya o ile Grey High School. O ile a ralokela sekolo sa gagwe rakbi, ge a dira ngwaga wa mafelelo wa sekolo seo se phagamego o ile a kgethwa go bapalela sehlopha sa dikolo tša Profense ya Kapa Bohlabela sa rakbi.

Ge a fetša sekolong o ile a ya go la Kapa go yo ralokela sehlopha sa rakbi sa Profense ya Kapa Bodikela. Ka ngwaga wa go latela o ile a thoma go ralokela sehlopha sa Stomers. O ile a nyala ge a dula gona Kapa.

Ka 2013, Siya o ile a kgethwa go ba leloko la sehlopha sa Afrika Borwa sa rakbi seo ba rego ke Springboks. O ile a raloka kgahlanong le dinaga tše dintši. Ka 2018 o ile a ba mokapotene wa sehlopha sa di Springboks. Se e be e le toro ya gagwe yeo e phethegilego.

Mongwalo

Handwriting practice line with a series of connected 'w' shapes.

MOŠUPOLOGO

x i i i i i i i

x ii ii ii ii ii ii ii

LABOBEDI

x t t t t t t t

x tt tt tt tt tt tt tt

LABORARO

x i i i i i i i

x it it it it it it it

LABONE

x t t t t t t t

x ti ti ti ti ti ti ti

LABOHLANO

x it ti tt ii it ti

x ti tt it ti ii ti

ny
n

nonyana namune

q

senyane

nama

nyanya

na-me-la

nya-ra-ga

na-ga

Manyane o bona dinaledi tše senyane tše nyenyane.

Bala mafoko

Lebo o ja apola.

Malose o bala puku.

Koko o roka roko ya mebalabala.

Nare o loga meriri.

Ke mang yo a rokago roko?

Go gola

Lesea

Bana ba bannyane kudu ba hloka go fepiwa, go hlapišwa, ruthufatšwa le go ratwa.

Ngwana

Bana ba kgona go nwa ka lebotlelo ka morago ba nwa ka komiki. Ba ithuta go kgokologa, ba dula ka morago ba abula.

Segotlane

Digotlane di kgona go sepela, go bolela mantšu a mangwe, go šupa dilo le go swara lelepola.

Ngwana wa kheretše

Ngwana wa kheretše o kgona go kitima, go raloka le bana ba bangwe, go botšiša le go araba dipotšišo.

Ngwana wa go ya sekolong

Bana ba sekolo ba kgona go ikapeša diaparo le go itokišetša go ya sekolong. Sekolong ba ithuta go bala, go ngwala le go bala.

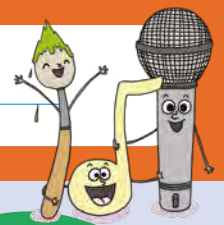
Ngwala ka ga ngwana yo monnyane yo o mo tsebago.

Ke tseba _____ (ngwana, segotlane bj.bj.)

yo ba rego ke _____ (leina).

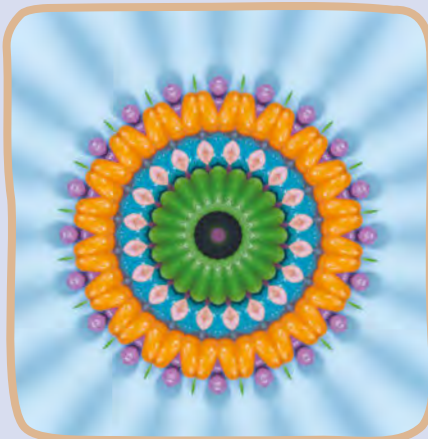
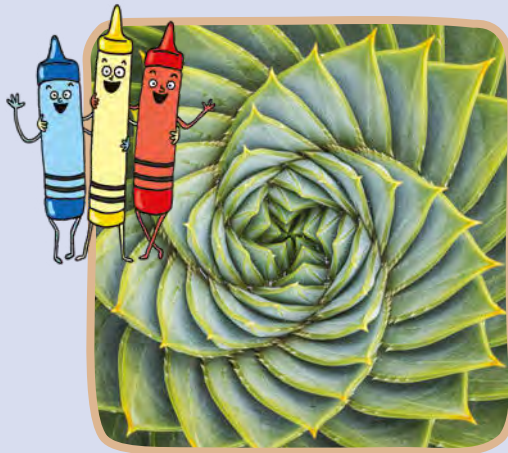
Yena o kgona go _____

Methaladi le dibopego

Latišiša mothlaladi wa go raragana, wa go rapama, mothlaladi wa go kgopama

rapama

tsepame

kgopama

raragana

manyokenyoke

Tlatša ka ditlhaka tšeo di tlogetšwego

1 mo ny adiwa

2 mo _____ adi

q

3 se _____ ane

4 _____ amile

19

5 lesomese _____ ne

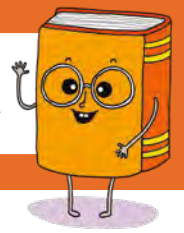
6 di _____ amune

7 _____ are

8 _____ akedi

Kwešišo

Bala Kanegelo ya Siya Kolisi.

Bala o nagane

1 Na kanegelo ye e bolela ka mang?

2 Na Siya Kolisi ke motho wa nnete? (Ee/Aowa)

3 Na kanegelo ye ke ya ditiragalo tša nnete goba ya boikgopolelo?

Nyaka o hwetše

4 Na sehlopha sa rakbi sa Afrika Borwa se bitšwa eng?

5 Na Siya o tsene dikolo tše kae?

6 Siya o thomile neng go ralokela Afrika Borwa rakbi

Mokhirikhethe- Temba Bavuma

Temba Bavuma o belegetšwe go la Kapa ka 1990. O ithutile go raloka khirikhetho sekolong. O ile a laetša bokgoni go papadi ye. Ge a na le mengwaga e 24, o ile a kgethwa go ralokela Afrika Borwa khirikhetho.

Bala o nagane

Na ye ke kanegelo ya nnete? _____

Nyaka o hwetše

Na Temba o belegetšwe kae?

Na ba ka dira eng?

Swaya tšeo re ka kgonago go di dira ka mengwaga ya go fapafapana.

Lesea

Ngwana

Motho yo mogolo

Bala					
Nwa					
Kitima					
Go ja					
Tlalatlola					
Go otlela koloi					
Myemyela					
Go namela mehlare					

hl
tl

hlapi

legotlo

q

lesome-hlano

ditlou

mohlaketši

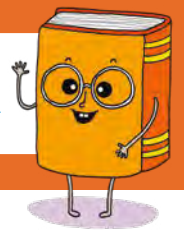
tla-la

hlo-hlo-re-ga

tla-be-ga

Bohlale o hlapa hlogo ka gare ga sekotlelo.

Tlotlontšu

Tlatša mafoko ka moka o šomiša le tee la mantšu a.

Mogopo wa Rakbi
wa Lefase

thonamente

pasari ya go tsena sekolo

Mokapotene

Sekolo sa go ba le
borobalelo

- 1 Siya Kolisi ke _____ wa sehlopha sa rakbi sa Afrika Borwa.
- 2 Afrika Borwa e thophile _____ ka 2019.
- 3 Sehlopha sa sekolo se ile sa ya go raloka go _____ ya rakbi ya sekolo.
- 4 Siya o ile a fiwa _____ gore a ye sekolong.
- 5 Sekolo sa gona e be e le _____ ka fao o be a eja le go robala sekolong.

Ngwala mantšu a...

Go thoma ka **m**: _____

Le na le **dinoko tše** pedi: _____

Sebapadi sa kgwele ya maoto- Amanda Dlamini

Amanda Dlamini o belegetšwe go la KwaZulu-Natala. O ithutile go raloka kgwele ya maoto sekolong. Ge a na le mengwaga e 10 o ile a ralokela sehlopha sa bašemane. Ge e le yo mogolo o ile a ralokela sehlopha sa basadi. Ge a na la mengwaga e 19 o ile a ralokela Banyana Banyana. O be a šetše a raloketše Afrika Borwa dipapadi tše 100 ka 2016.

Nyaka o hwetše

Na Amanda o belegetšwe kae? _____

Bala o nagane

O nagana gore ke ka lebaka la eng Amanda a be a ralokela sehlopha sa bašemane ge a be a sa gola?

Ka nna

Fomo 101

- 1 Leina: _____
- 2 Letšatši la matswalo: _____
- 3 Lefelo la matswalo: _____
- 4 Aterese ya bodulo: _____

- 5 Leina la motswadi/mohlakomedi: _____

- 6 Leina la sekolo: _____

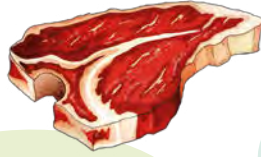
- 7 Khalara profense yeo o belegetšwego go yona.

Šomiša mantšu go feleletša mafoko.

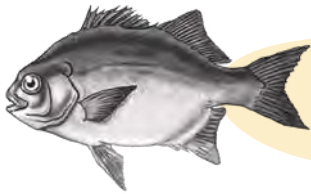

dinamune

nama

hlagola

hlapi

monyadi

namane

1 Mma o rekile dinamune.

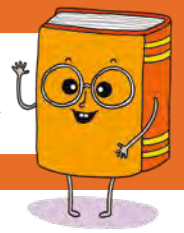
2 _____ o binela monyadiwa.

3 Malome o rata go ja _____.

4 Mma o _____ ka tšhemomg.

5 Kgomo ya gešo e na le _____.

6 Koko o apea _____ ya nku.

Polelo

Bopa lefoko ka mantšu a go hlakahlakana.

Bohlabela go la Siya Kapa belegwe o 16 June ka

Ngwala mafoko a gago.

1 Ke belegetšwe _____

2 Mogwera wa ka o belegetšwe _____

3 _____

Ramabelo- Caster Semenya

Caster Semenya o belegetšwe Limpopo. Ge a tsena sekolo se phagamego o be a dira tša mabelo. O be a phela a thopa lebelo la dimitara tše 800. O ile go Dipapadi tša Olimpiki tše pedi. O thopetše Afrika Borwa dimentlele tša gauta go dipapadi tša gona ka moka.

Nyaka o hwetše

Na Caster Semenya o thopile dimentlele tše kae?

Ka Bonoši

Hlaloša gore Dipapadi tša Olimpiki ke eng?

Go Bala Mantšu ga go Beelwa Nako

Bala motsotso o tee.

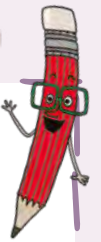
nyaka	mahlare	monyako	monyadi	monyadiwa
lenyalo	hlala	banyadi	hlame	nakana
hlapa	hlakantšha	hlola	manyalo	mohlomphegi
monyanya	banyadiwa	nyama	lenaba	tlou
senotlelo	nyakiša	hlohlorega	lehlabula	nama
sehlare	mohlare	lenyatšo	hlahloba	mahlakore
hlakodiša	nyakišiša	hlohloletša	lenyatšo	hlapile
noga	hlapi	hlaga	dihlong	sehlopha
namela	hlapi	hlaba	hlopholla	nyala
tlabega	hlalefa	senyane	hlaola	nyanya

Moputso wa godimo, mantšu: _____

Ramabelo- Wayde van Niekerk

Wayde van Niekerk o belegwe go la Kapa Bodikela ka 1992. Ge a le sekolong o be a rata tša mabelo le rakbi. O be a kitima mabelo a dimitara tše 200 sekolong sa gagwe seo se phagamego ebile a phela a thopa. Ge a na le mengwaga ye 20 o ile a fetogela go mabelo a dimitara tše 400. Ka 2016 o ile a roba Rekhotlo ya Lefase a thopa mentlele wa gauta go Dipapadi tša Diolimpiki.

Nyaka o hwetše

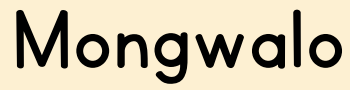
Na ke mabelo a bokgole bjo bokaakang ao Wayde van Niekerk a ilego a a kitima?

le _____

Ka Bonoši

Efa leina la ramabelo yo mongwe wa Afrika Borwa yo a ilego a thopa mentlele wa gauta.

x ni ni ni ni ni

× **mn** *mn* *mn* *mn* *mn*

× **p**m *p m* *p m* *p m* *p m*

x tr tr tr tr tr tr

x mp mi in ii nt mr

kg
g

kgomo

garane

kgaka

gauta

kgokong

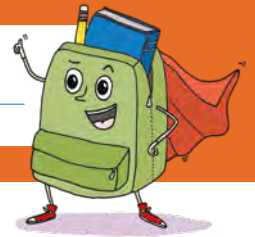
go-go-ba

kgoro-me-tša

go-di-mo

Kgaladi o gorogile mesong a swere digauta tše ntši.

Bala mafoko

Tate o gama dikgomo.

Lira ke seopedi sa go tuma Afrika Borwa.

Rakgolo o namela karikana.

Basetsana ba hlapa ka nokeng.

Na rakgolo o namela eng?

Mothalonako wa Siya Kolisi

Mothalonako o re botša gore dilo di diragetše neng ka tatelano ya maleba.

Mothalading o mongwe le o mongwe ngwala 1 goba 2 go laetša seo se diragetšego la mathomo goba la bobedi.

O ile sekolong sa go ba le borabalelo		Mokapotene wa rakbi wa sekolo sa poraemari	
Raloketše Afrika Borwa		Mokapotene wa diSpringbok	
O raloketše Profense ya Bodikela		O raloketše Afrika Borwa	

Ngwala mantšu ka tsela ya maleba.

1

lomekga kgamelo

2

gokgo _____

3

segala _____

4

foraga _____

5

gakga _____

6

lahloga _____

7

riperotese _____

8

kophiko _____

Kwešišo

Bala gape **Kanegelo ya Siya Kolisi**.

Nyaka o hwetše

- 1 Hwetša **lentšu** mo sengwalweng le le hlalošago gore motho ke moetapele wa sehlopha
Le ngwale fase. _____
- 2 Ngwala **lefoko** leo le re botšago gore Siya o be a se na le tšhelete e ntši ge e sa le ngwana.

- 3 Na ke ditoropo dife tše pedi tseo Siya a dutšego gona?

Ka Bonoši

- 4 Na o nagana gore ke ka lebaka la eng Siya a kgonne go phethagatša toro ya gagwe?

- 5 Na toro ya gago ke eng?

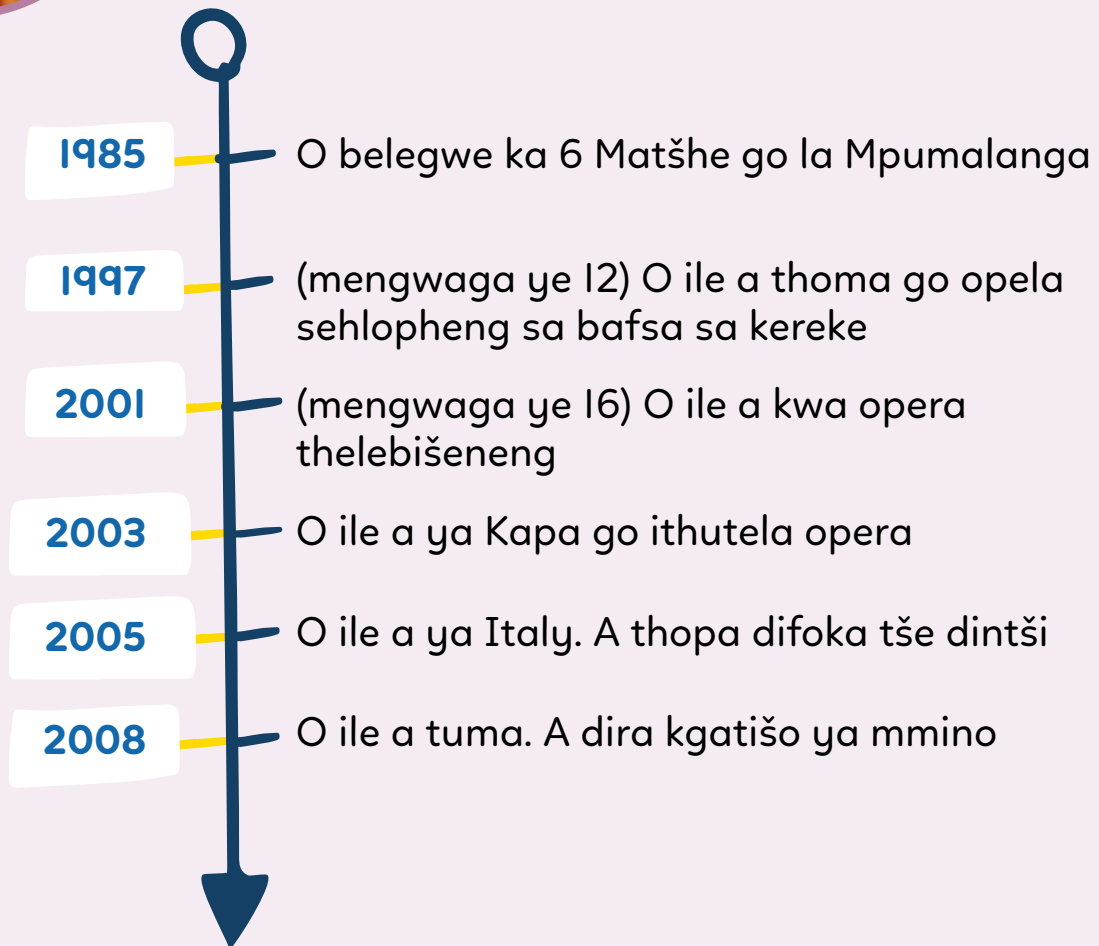

Mosaeno: _____

Letšatši-kgwedi: _____

Seopedi sa Opera - Pretty Yende

Nyaka o hwetše

Na Pretty o belegetšwe kae? _____

Ka Bonoši

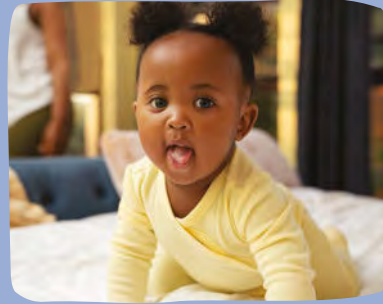
Na o ile wa kwa mmino wa opera? Kae?

Bana ba diphoofolo le ba batho

Bala methalonako ye.

Mothalonako wa ngwana wa tlou

- 2 diiri** o a emelela
- 3 diiri** o thoma go sepela
- 4 diiri** o nwa maswi
- 1 kgwedi** o a bona
- Ngwaga 1** o ja mabjang le matlakala

Mothalonako wa ngwana wa motho

- 1 iri** o a bona
- 2 diiri** o nwa maswi
- 1 kgwedi** o a myemyela
- 6 dikgwedi** meno a mathomo a bonala
- Ngwaga 1** o thoma go sepela le go bolela

Bapetša bana: Ngwala **tlou** goba **motho**.

- 1 Na ke ngwana ofe yo a sepelago pele? _____
- 2 Na ke ngwana ofe yo a thomago go nwa maswi pele?

- 3 Na ke ngwana ofe yo a kgonago go bona pele?

th
h

thaba

hulahupu

thaere

hamola

thipa

ho-mo-la

thu-thu-pa

se-thu-thu-thu

Ka Mokibelo Mothwale o rekile haraka ye botse kudu.

Tlotlontšu le polelo

Tlatša tafola.

Lentšu la Sepedi	Tlhalošo	Lentšu la seisisimane
mokapotene	Moetapele wa sehlopa	
Mogopo wa Lefase	Phadišano ya go hwetša sehlopha sa rakbi sa go kgona lefaseng	
thonamente	Phadišano magareng ga dihlopha tše 3 goba go feta yeo e swarwago nakwana e nnyane.	

Bala lefoko.

Siya o belegwe ka 16 June go la Kapa Bohlabela.

Ngwala lefoko ka Seisisimane.

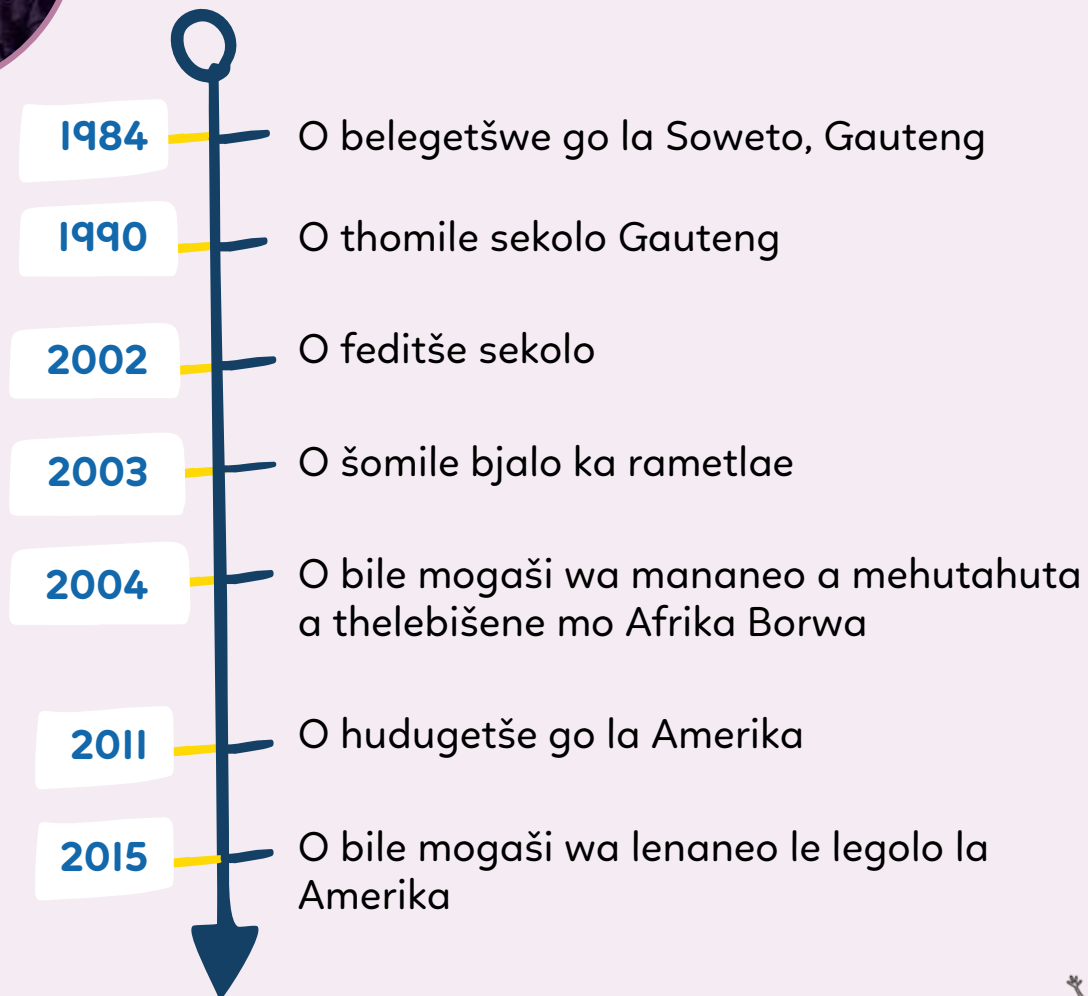

Mosaeno: _____

Letšatši-kgwedi: _____

Rametlae- Trevor Noah

Nyaka o hwetše

Na Trevor Noah o ile a hudugela nageng e fe?

Ka Bonoši

Na rametlae o dira eng?

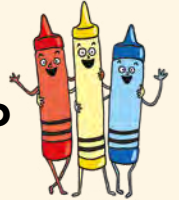
Dinnete ka nna

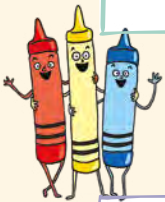
**Ngwala lenaneo la
mengwaga yeo o e phetšego**

Ngwaga	Mengwaga
	Belegwe
	I

**Khalara kgwedi ya gago
ya matswalo**

Janaware	Julae
Febereware	Agosetose
Matšhe	Setemere
Aporele	Oktobera
Mei	Nofemere
June	Desemere

Khalara diporofense tšeo o ilego wa dula go tšona.

Kapa Bohlabela	Foreisetata	Gauteng	KwaZulu- Natal	Limpopo	Mpumalanga	Lebowa Bodikela	Kapa Lebowa	Kapa Bodikela
-------------------	-------------	---------	-------------------	---------	------------	--------------------	----------------	------------------

**Ngwala dilo tše nne tšeo o di dirago ga bjale tšeo o bego o
ka se kgone go di dira ge o be o sa tšwa go belegwa.**

Ngwala mafoko a gago.

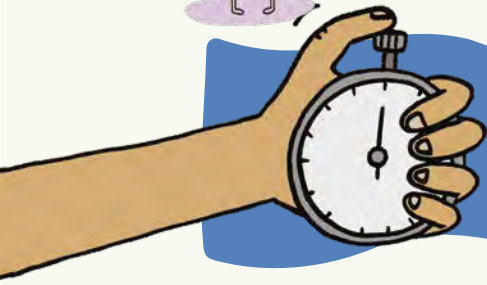
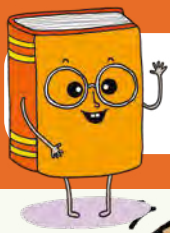
sekepe

thothomela

kgorometša

dithapo

Go itlwaetša go bala ka thelelo

Bala se gabedi. Na o badile mantšu a makae?

Siya Kolisi o belegwe ka 16 June 1991 go la Kapa Bohlabela. Ge a na le mengwaga e 12 sehlopha sa sekolo sa gagwe se ile sa ya go raloka go thonamente e kgolo ya rakbi go la Mossel Bay. Bohle ba ile ba bona ka tsela yeo Siya a bego a bapala gabotse ka gona kua thonamenteng. Ba ile ba mo fa pasari ya rakbi go ya go ithuta sekolong seo barutwana ba dulago gona go la Gqeberha.

O be a rata go ba sekolong le go dula gona. O ile a ralokela sekolo sa gagwe rakbi, ge a dira ngwaga wa mafelelo wa sekolo seo se phagamego o ile a kgethwa go bapalela sehlopha sa rakbi sa dikolo tša Kapa Bohlabela. Ka 2013, Siya o ile a kgethwa go ralokela sehlopha sa Afrika Borwa sa rakbi seo se bitšwago diSpringbok. O ile a raloka kgahlanong le dinaga tše dintši. Ka 2018 o ile a ba mokapotene wa sehlopha sa diSpringbok. Se e bile phethagatšo ya toro ya gagwe.

12

25

39

53

65

76

79

94

105

116

128

139

149

161

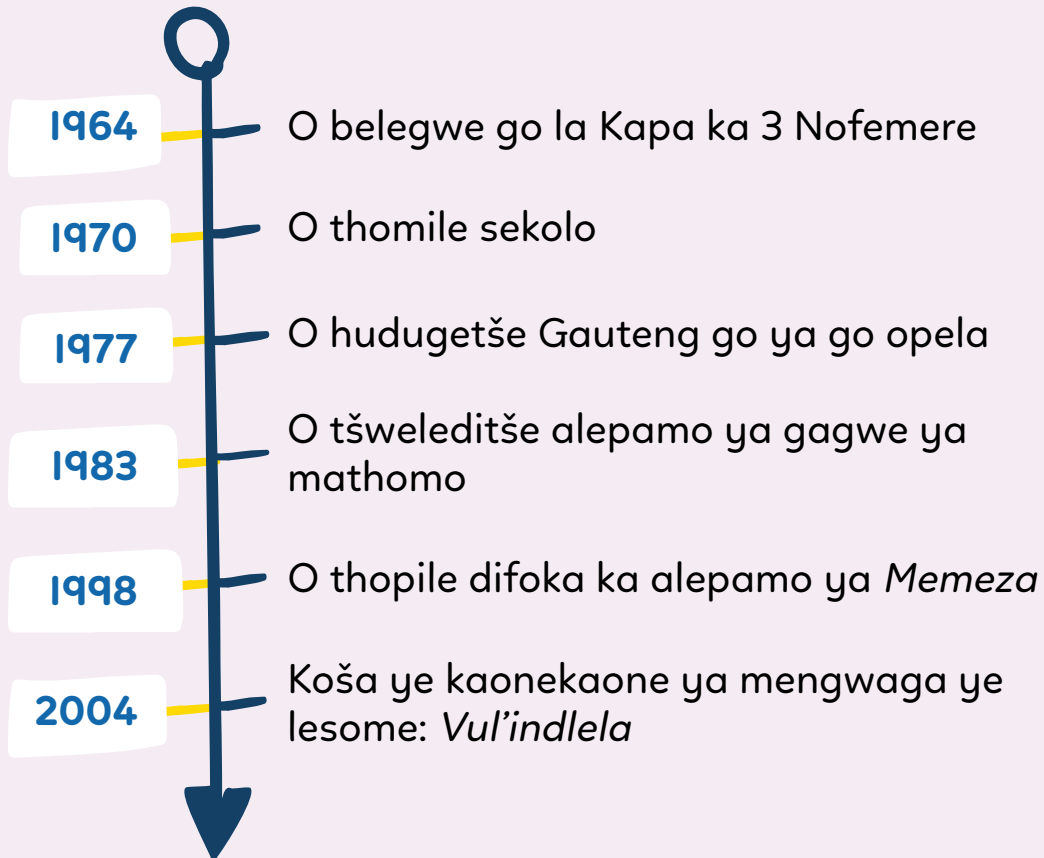
170

	1	2
Palo ya mantšu ao ke a badilego.		
Palo ya mantšu ao ke sa a tsebago.		

Hwetša le go laetša mantšu a dikaratamantšu le lefoko la bohlokwa.

Seopedi- mongwadi wa dikoša- Brenda Fassie

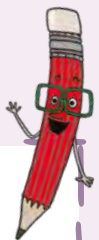
Bala o nagane

Na Brenda o be a na le mengwaga e mekae ge a hudugela go la Gauteng?

Ka Bonoši

Ngwala leina la koša yeo e bego e opelwa ke Brenda Fassie.

Piletšo

Lira -Seopedi

Nyaka o hwetše

Na Lira o belegetšwe profenseng efe?

Ka Bonoši

Na seopedi sa mmamoratwa sa gago sa Afrika Borwa ke mang?

Maikutlo

Dibeke 4 le 5

Koko wa Sindi o tla go etela

Koko wa Sindi o be a etla. O be a dula nageng ye nngwe, kgole kudu. O be a e tla Afrika Borwa ka sefofane. Sindi o ile a botša bagwera ba gagwe ba babedi, Nosipho le Alma ka ketelo ye. O be a ipotšiša gore koko wa gagwe o tlo swana le bokoko ba bona na.

Letšatši le legolo le ile la fihla. Thekisi e ile ya ema pele ga ntlo ya gabo. Go ile gwa tšwa mosadi. O be a lebega bjalo ka moraloka difilimi, o ka se re ke koko! O be a apere tukwana e kgolo ya mebalabala mo hlogong. Diaparo tša gagwe di be di dirilwe ka lešela la dipaterone tše botse. O be a apere mangina a go lekelela kudu le dikwaekwae tša godimo kudu tšeo Sindi a se a kago a di bona.

Mosadi o ile a goelela ge a bona Sindi. “Sindi wa ka. Ke nna Mma Dibenyane, koko wa gago.” O ile a kitimela go gokara Sindi. Sindi o be a sa kgone go hema ka lebaka la senkga bose le mašela ao a bego a le go yena.

Sindi o be a holofela gore baagišani ga ba bone se.

Mma Dibenyane o be a bolela ka segalo seo Sindi a sa kago a se kwa. Pele ya lebati e ile ya lla gape. Sindi o be a tseba gore ke bagwera ba gagwe ba babedi, Na ba tla nagana eng? A ba tla sega koko wa gagwe? Sindi o ile a kwa a gakanegile a be a nagana gore a se ke a araba lebati. Efela o be šetše e šiiuwe ke nako, Mma Dibenyane o be a šetše a butše lebati. O ile a re ba tsene. “Tsenang bana ba ka. Le swanetše go ba le le bagwera ba Sindi!”

Mma Dibenyane o be a rata bana. O ile a ba penta manala ka pente e khubedu ya go taga. O ile a ba dumelela gore ba leke dieta tša gagwe. O ile a ba direla ditukwana tše botse tša go swana le ya gagwe. “Re apara se ge re e ya manyalong kua Nigeria. Ke a e apara le ge ke tšwelela thelebišeneng,” o ile a ba botša. O ile a ba bapalela mmmino wa Nigeria a ba laetša le ka tsela yeo ba binago ka yona. Basetsana ga se ba ka ba kopana le koko wa go swana le yo. Ba ile ba thaba kudu mesong yeo.

E be e le nako ya gore ba sepele. “O na le koko wa go kgahliša e le ruri Sindi,” gwa realo Nosipho. O tloga a kgahliša e le ruri,” gwa realo Alma. “O lehlogonolo!” Sindi o ile a lemoga gore ga a sa gakanegile. O be a ikgantšha ka koko wa gagwe yo mobotse wa go tšwa kgole kudu.

MOŠUPOLOGO

× **un** *un* *un* *un* *un* *un*

LABOBEDI

x	V	<i>N</i>	<i>N</i>	<i>N</i>	<i>N</i>	<i>N</i>	<i>N</i>
---	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------

× **nv** *nv* *nv* *nv* *nv* *nv*

LABORARO

x	W	<i>w</i>	<i>w</i>	<i>w</i>	<i>w</i>	<i>w</i>	<i>w</i>
---	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------

× **pw** pw pw pw pw pw

LABONE

x **u** *u* *u* *u* *u* *u* *u*

x yt yt yt yt yt

LABOHLANO

x uw yw ui mw nw yh
x ni ti wy yi tu pu

kh
kg

khekhe dikgomo

khudu

kgamelo

khiba

kga-kga-tha kho-lo-fe-lo kgo-bo-ke-tša

Kgaugelo o khuta ka gare ga kgamelo e khubedu.

Bala mafoko

Naledi o fula diperekisi.

Matome o rekile paesekela.

Banna ba aga ntlo.

Mma o nošetša matšoba ka serapaneng.

Na ke mang a rekilego paesekela?

Maikutlo

Se ke se Tsebago

Se ke Nyakago
go se tseba

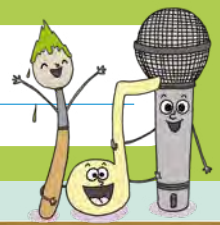

Se ke Ithutilego
sona

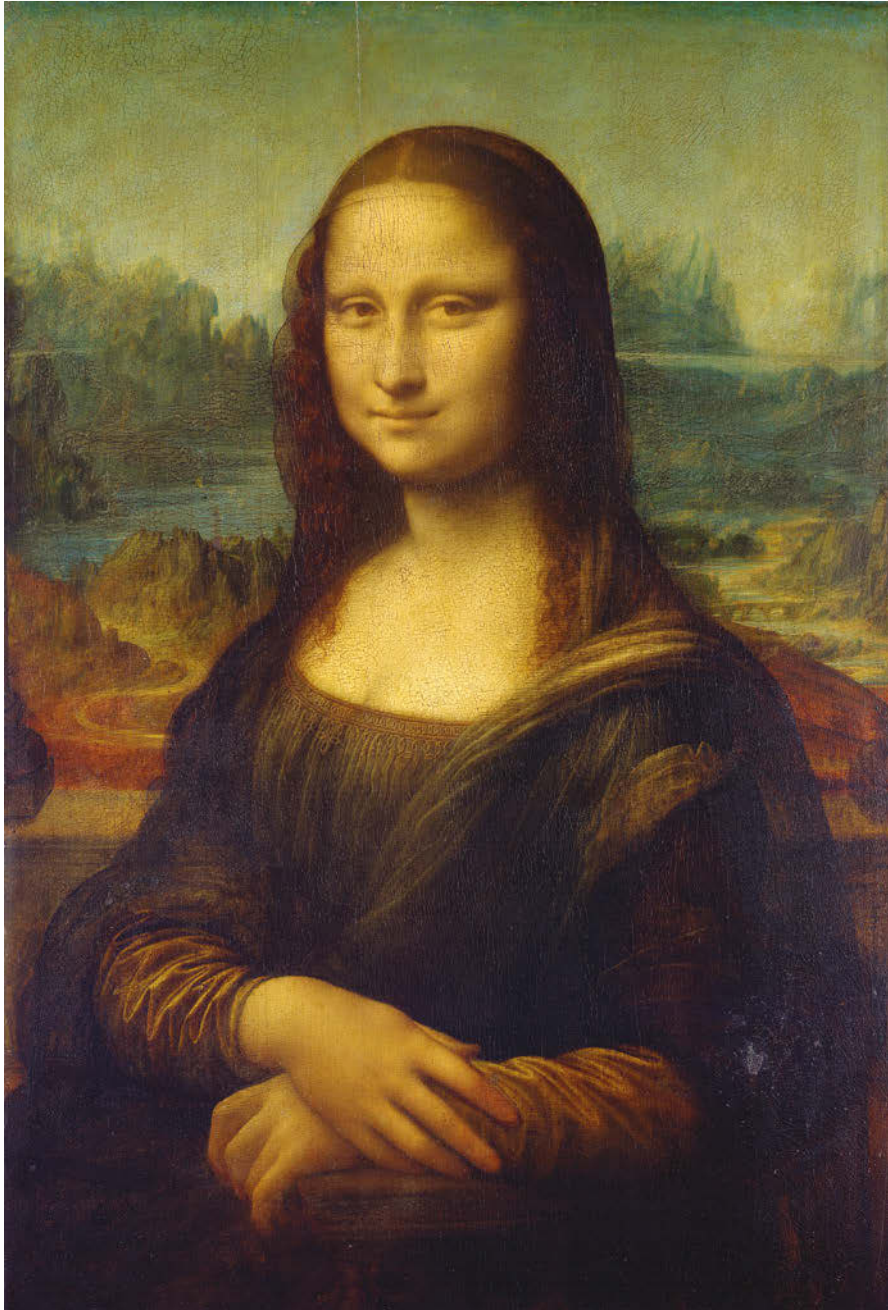

Beke 4

Beke 5

Seswantšho

Mona Lisa ka Leonardo Da Vinci

- 1 Na o bona eng mo seswantšhong se?
- 2 Na o thabile goba o nyamile?

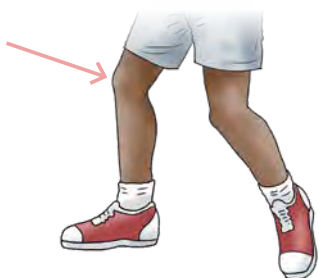
Tlatša ka ditlhaka tšeo di tlogetšwego

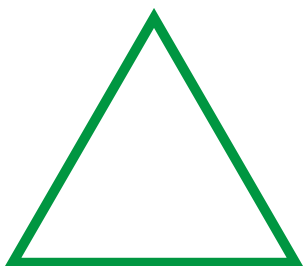
1 di kh udu

2 _____ abetšhe

3 _____ uru

4 _____ utlotharo

5 _____ okho

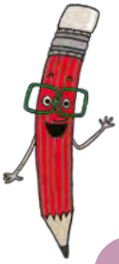
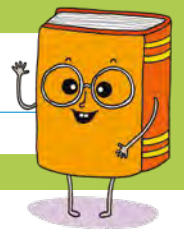
6 _____ ogo

7 _____ udu

8 _____ phete

Kwešišo

Bala kanegelo ya **Koko wa Sindi o tla go etela.**

Nyaka o hwetše

- 1 Na ke dinaga dife tše pedi tseo di lego gona ka kanegelong?

_____ le _____

Bala o nagane Thala sediko go dikarabo tša maleba.

- 2 Ge koko wa gagwe a fihla, Sindi o be a
gakanegile / **a tšhogile** / **a ikgantšha** / **a iketlile**.
- 3 Ka morago ga gore Mma Dibenyane a bontšhe botho go bagwera
ba gagwe, Sindi o kwele a **swabile** / **tšhogile** / **iketlile**.

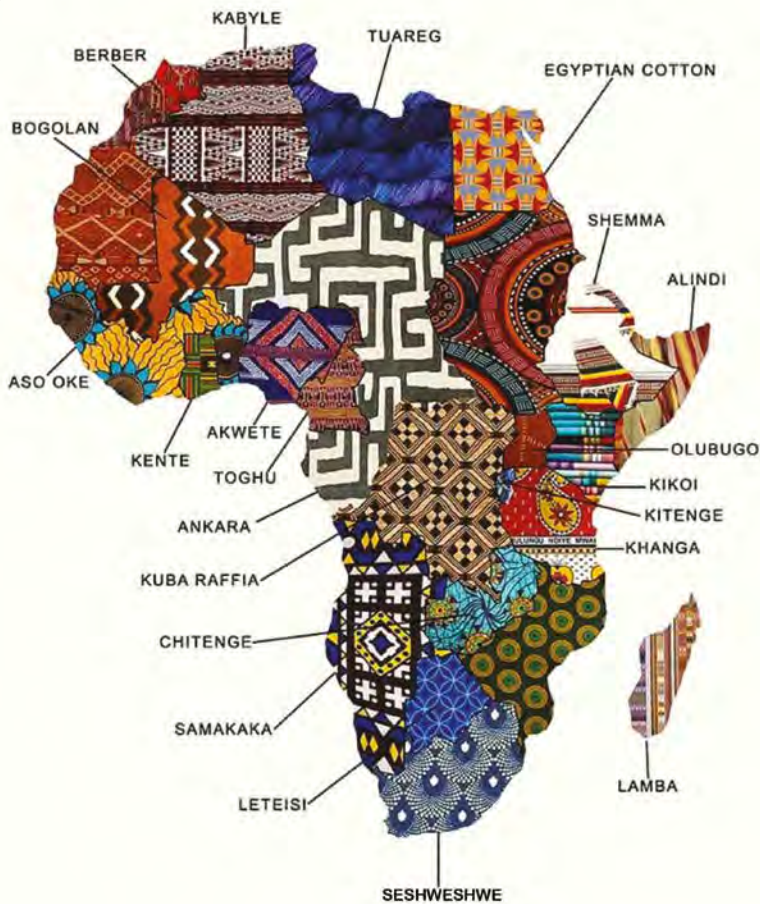
Ka Bonoši Feleletša lefoko.

- 4 Ngwala lefoko ka ga motho yo o ikgantšhago ka yena.
Ke ikgantšha ka _____
ka lebaka la gore _____
- 5 Ngwala lefoko ka ga selo seo se ilego sa dira gore o jewa ke dihlong.
Ke ile ka ikwa ke lewa ke dihlong ka ge _____

Mašela a Afrika

Go na le dinaga tše ntši ka Afrika. Mašela a mabotse a dirwa go tše dingwe tša dinaga tše. Mašela a a dirišwa go dira diaparo. Mašela le dipaterone tša wona a fapafapana go dinaga tša go fapana. Mo mmepeng o, naga e nngwe le e nngwe e laeditšwe go ya ka paterone ya lešela.

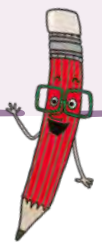
Nyaka o hwetše

Ngwala lentšu leo le hlalošago selo se tee le lešela:

Ka Bonoši

Na o rata paterone e fe go fetiša?
E kopolle mo:

Lebelo la Pitso

Ke letšatši la dipapadi. Pitso o tsenetše papadi ya lebelo la go neeletšana.

Pitso o a belaela gore a ka wiša molangwana.

Pitso o gopola mantšu a tatagwe.

Pitso o a iketla. O ipotša gore, "Nka dira se!"

lebotlelo

hlame

legotlo

sehlare

lepatlelo

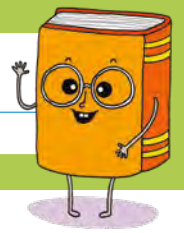
hla-hla-tha

tle-ma-ga-nya

hla-bo-lo-ga

Ma^hlogonolo o ^tlabega kudu ge batho ba sa ^hlabologe.

Tlotlontšu

Tlatša mafoko ka moka o šomiša le tee la mantšu a.

ikgantšha

tukwana

dipaterone

lešela

segalo

- 1 Hlogong ya gagwe, Mma Dibenyane o be a apere _____ e botse.
- 2 Koko wa Sindi o be a apere diaparo tša go dirwa ka _____ la mebalabala.
- 3 Sindi o ile a ikwa a _____ ka koko wa gagwe wa go tšwa Nigeria.
- 4 Mma Dibenyane o be a bolela ka _____ sa go se tlwaelege.
- 5 Go na le _____ tša mehutahuta go mašela a go tšwa dinageng tša go fapana.

Ngwala mantšu a...

Go thoma ka l: _____

Go ba le dinoko tše tharo: _____

Diaparo tša Nigeria

Go la Nigeria go na le mohuta wa diaparo wo o bitšwago *Aso-Oke*. Diaparo tša *Aso-Oke* di direlwa meletlo ya go kgethega. Basadi ba apara hempe yeo e bitšwago *buba* le sekhete se setelele sa go bitšwa *iro*. Gape go na le tukwana e botse ya go bitšwa *gele*. Banna ba apara hempe ya go se ba sware le borokgo. Mo magetleng, banna le basadi ba apara lešela. Diaparo tša *Aso-Oke* di ka dirwa ka lešela le lengwe le le lengwe. Gantši di dirwa ka mebala ya go taga.

Nyaka o hwetše

Thala sediko go karabo ya maleba.

Diaparo tša *Aso-Oke* di tšwa **Afrika Borwa / Nigeria / Lesotho**.

Diaparo tša *Aso-Oke* di ka ba ka **mebala e mengwe le e mengwe / mmala o mohubedu / mmala o motalamorogo**

Lentšu la seNigeria *gele* le ra gore **hempe / sekhete / tukwana**.

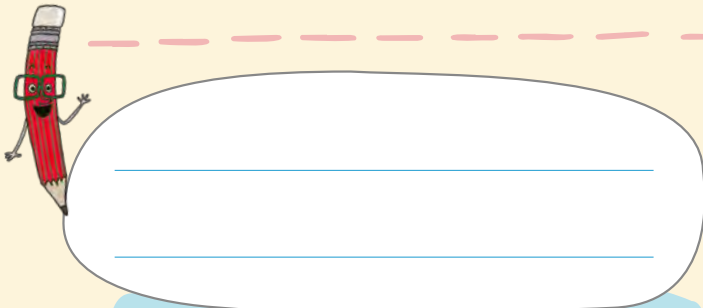
Diparo tše di aparwa **ka mehla / nako e nngwee / ga di ke di aparwa**.

Koketso o a befelwa

Buti wa Koketso go monnyane o wešitše senotšididi sa Lethabo.

Šomiša mantšu go feleletša mafoko.

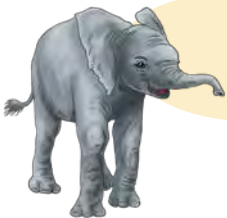
magotlo

sekhipha

khuru

tlou

khekhe

matlakala

1 Sesi o swiela matlakala mo mokgotheng.

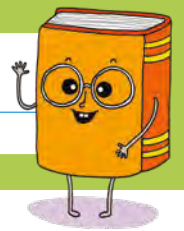
2 Tate o rekile _____ ya matswalo a Lesiba.

3 _____ ya malome e rurugile.

4 _____ e dula serapeng sa di phoofolo.

5 Mokgadi o apeša ngwana _____.

6 Banna ba bolaya _____ ka dilaga.

Polelo

Hlahlamolla mantšu a a go hlakahlakana o bope lefoko gabotse.

O tuku kgolo apere e hlogong.

Ngwala mafoko a gago.

1 Ke apere _____

2 Koko o apere _____

3 _____

Lešela la Ghana

Kgale kgale go la Ghana, batho ba ile ba thoma go loga lešela la methaladi la go bitšwa Kente. Mathomong, e be e le dikgoši fela tšeo di dumeletšwego go apara lešela le. Lešela le le be le dirilwe ka dintsekana tše telele tša go sesefala tša paterone ya methaladi. Dintsekana tše di be di kgomagantšhitšwe go dira lešela. Dipaterone tša go fapana di be di na le maina a go fapafapana. Matšatši a lehono, lešela la Kente le šomišwa go dira diaparo tša sebjalebja le tša setšo.

Ka Bonoši

Thala mehuta e meraro ya mašela a Kente ao o a ratago. Efa mohuta o mongwe le o mongwe leina.

Go Bala Mantšu ga go Beelwa Nako

Bala motsotso o tee.

legotlo	tlou	khekhe	letlametlo	khudu
nonyana	sehlare	sekotlelo	khuru	letlakala
sehipa	hlohlora	khiba	mabotlelo	kgogo
monyanya	maatla	mohlare	nnoto	setimela
lenyalo	khutama	sekhurumelo	khuta	hlobola
kgaka	senotlelo	kgomo	hlapa	hlapile
mokotlana	thothomela	khukhuna	lehlabula	letlalo
thipa	khiba	mootledi	kgomaretša	sekhurumelo
khutlo	koloi	dikolobe	khurumela	thipa
letlapa	namela	thaelese	khokho	hlahlofa

Moputso wa godimo, mantšu: _____

Lešela la dipaterone tše pedi

Ka Bohlabatšatši bja Afrika go šomišwa lešela la, *Kanga*. Lešela le la go kgethega le ka lekana metara o tee ka bophara le metara le seripa ka botelele. Le na le dipaterone mo kgauswi le morumo tšeo di bitšwago gore ke dipaterone tša morumong, le paterone ya go fapana mo gare ga lona. Go fela go e ba le molaetša goba mmolelo wo o ngwalwago mo godimo ga lešela. Gantši batho ba reka mašela a mabedi a Kanga go dira disete tša diaparo.

Nyaka o hwetše

- 1 Lešela la Kanga ka botelele ke metara **o tee le seripa** / **o tee** / **e mebedi**?
- 2 Lešela la Kanga ka mehla le na le **seripa sa gare** / **morumo** / **molaetša**.
- 3 Lešela le le tlwaelegile kudu **lebowa** / **bohlabatšatši** / **Bodikela bja** Afrika.
- 4 O ka dira sete ya diaparo ka di Kanga tše **tee** / **pedi** / **tharo**.

MOŠUPOLOGO

x	cy	<i>cy</i>	<i>cy</i>	<i>cy</i>	<i>cy</i>
---	----	-----------	-----------	-----------	-----------

LABOBEDI

x	a	<i>a</i>	<i>a</i>	<i>a</i>	<i>a</i>	<i>a</i>
---	----------	----------	----------	----------	----------	----------

x **dc** *dc* *dc* *dc* *dc*

LABORARO

x d d d d d d d

× di di di di di

LABONE

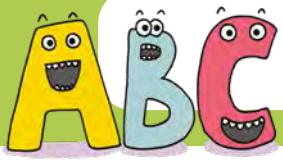
× **g** *g* *g* *g* *g* *g* *g* *g*

x gū gū gū gū gū gū

LABOHLANO

× *ca ad cq dq ii dv*

x ma na ca du gi a/n

mm
p

mmutla

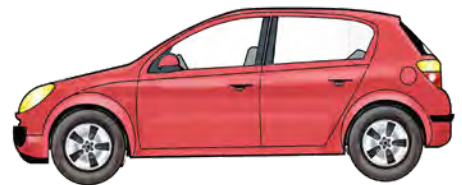
paesekele

mmila

poraše

mmotoro

po-ro-to

m-ma-ne

po-la-si-ti-ki

Papago Mmatlou o šoma go potolla dikoloi
mmerekong wa gagwe.

Bala mafoko

Tau e kitimiša diphoofolo
ka lešokeng.

Hlogo ya sekolo sa rena o rata
dipanana kudu.

Bašemanane ba rutha
ka letangwaneng.

Lesego o hlapa hlogo.

Ke bo mang ba ratago go rutha ka letangwaneng?

Go kgopela tshwarelo

1

Ke maswabi.

Botša yo mongwe ka maikutlo
a gago.

2

Ke be ke se ka
swanela go go
kgadimola.

Bolela se o se dirilego ka go
fošagala.

3

Ke be ke se ke ka
ikemišetša go go
tšhoša.

Bontšha gore o a tseba gore o
dirile gore ba ikwe bjang.

4

Nka se sa
bušetša gape.

Lokiša dilo.

Ngwala mantšu ka tsela ya maleba.

1

tlammu

mmutla

2

rotommo

3

khimiriaese

4

kitipolasi

5

teredibe

6

lammi

7

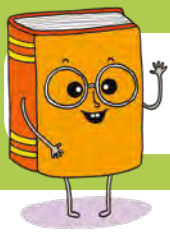

selekapae

8

itipole

Kwešišo

Bala kanegelo ya, **koko wa Sindi o a re etela.**

Nyaka o hwetše

- 1 Hwetša letlakala la go ba le mantšu a “O na le mahlatsē.”

Letlakala _____

Bala o nagane

- 2 Ke mang a rilego “O na le mahlatsē”? _____

- 3 Na o nagana gore Sindi o na le mahlatsē? Ka lebaka la eng?

Ka gobane _____

Ka Bonoši

- 4 Ngwala lefoko ka selo seo se go dirago gore o ikwe o na le mahlatsē.

Ke mahlatsē _____

Mosaeno: _____

Letšatši-kgwedi: _____

Hempe ya se Afrika

Dashiki ke mohuta wa lešela la paterone mo godimo ga lona. Paterone ya gona ke methaladi ya go lekanela. Ka nako ye nngwe paterone e gatišitšwe. Lešela la *Dashiki* le dira dihempe ka dinako tše mmalwa. Hempe ya gona e kgona goba seripa

sa *sutu ya Dashiki*, le borokgo bja go swana. Dihempe tša mohuta wo di hwetšagala Afrika ka bophara. Di aparwa ke banna le basadi ebile ga di šunyetšwe.

Nyaka o hwetše

Ngwala lentšu la go hlaloša selo sa go swana ka mahlakoreng a mabedi:

Bala o nagane

Na hempe ya *Dashiki* e šunyetšwa ka gare ga marokgo?

Go kweša maikutlo a batho bohloko

Bolela ka seswantšho

- Na go direga eng mo seswantšhong?
- Ke ka lebaka la eng bana ba nyenyeferatša mosetsana?
- Ba re eng go yena?
- Na mosetsana o ikwa bjang?
- Na o be o ka dira eng ge o ka be o bone se se direga?

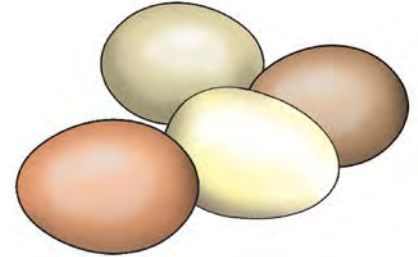
Ke ka lebaka la eng go le bohlokwa go hlompha maikutlo a batho ba bangwe? Ngwala lefoko.

nn
m

nnalete

mae

o

nnoto

mafodi

monna

ma-la-ka-ne

n-ne-la

ma-se-n-ke

Nnana ke mosadi wa go ba le maele a mannete.

Tlotlontšu le polelo

Feleletša tafola

Lentšu goba sekafoko	Tlhalošo	Lentšu la seisisimane
gakanegile	Go se tsebe pele le morago. Go lewa ke dihlolong	embarrassed
lešela	mohuta wa sedirišwa sa go roka diaparo	fabric
go ikgantšha	go ikgogomoša, go ba le magetla	proud

Swaya mantšu a mabedi a go bontšha maikutlo.

Bala lefoko.

O be a apere tukwana e kgolo ya hlogo ya mebalabala.

Ngwala lefoko la go swana le le ka Seisisimane.

Mosaeno: _____

Letšatši-kgwedi: _____

Roko ya seAfrika

Kaftan ke mohuta wa roko e telele goba heme ya go aparwa ke banna le basadi. Ke roko ya go hlepha ebile gantši ke e telele. E loketše mafelo a go fiša kudu ka lebaka la gore e dira mmele gore o bethwe ke moya. *DiKaftan* di tlwaelegile kudu dinageng tša Afrika tša Leboa, go swana le Morocco. Mehlang ya lehono batho ba lefase ka bophara ba apara *dikaftan*.

Bala o nagane

Na o nagana gore ke ka lebaka la eng batho lefaseng ka bophara ba apara *dikaftan*?

Ka Bonoši

Na o ka apara *kaftan*? Ka lebaka la eng?

Tlogela bokgoa!

TLOGELA BOKGOA!

Ga se selo se bohlokwa
Go dira batho ba bangwe
Gore ba ikwe okare ga
se selo.

Bagwera ba na le botho!

Eba mogwera
e sego kgoa!

Beakanyang phousetara ya go emiša bokgoa.

Na e tla be e lebišitšwe go mang? _____

Ke mantšu afe a o ka a ngwalago?

- Mantšu a bohlokwa: _____
- Mantšu a mangwe: _____

Na ke seswantšho sa mohuta mang seo o ka ratago go se thala
godimo ga yona?

Ngwala mafoko a gago.

panana

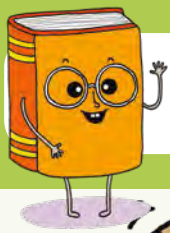
lepanta

thapo

noga

Go itlwaetša go bala ka thelelo

Bala se gabedi. Na o badile mantšu a makae?

Thekisi e eme lapeng la bo Sindi. Go ile gwa fologa mosadi. Mo hlogong, o be a apere tukwana e kgolo ya hlogo ya mebalabala. Moaparo wa gagwe o be o dirilwe ka lešela la dipaterone tše botse kudu.

Mosadi o rile “Dumela Sindi yo monnyane wa go ratega. Ke nna MmaDibenyane, koko wa gago. A kitimela go gokara Sindi. Sindi o be a holofela gore baagišane ga se ba lebelela. MmaDibenyane o be a bolela ka segalo sa go se tlwaelege seo Sindi a sa se tsebego.

Sindi le bagwera ba gagwe ga se nke ba kopana le koko wa go swana le yo.

11

21

30

39

48

55

65

72

84

88

98

105

	1	2
Palo ya mantšu a ke a badilego		
Palo ya mantšu a ke sa a tsebago		

Hwetša o laetše mantšu a dikaratana le lefoko le bohlokwa.

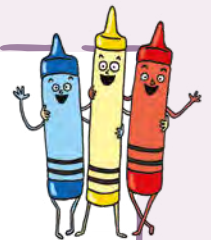
Kefa ya setšo

Kgale kgale basadi ba maZulu ba be ba dira setaele sa moriri sa go kgethega ge ba fetša go nyalwa. Se be se bontšha gore motho yo a aperego bjale o nyetšwe. Matšatši a lehono ba kgona go apara kefa ye e bitšwago *Isicholo*. E dirilwe ka bjang goba mahlaka ka sebopego sa mohuta wo wa setaele sa meriri. Ka setšo e dirwa ka mmala wo mohubedu gomme ya kgabišwa ka diphetana. Lehono basadi ba bantši ba apara dikefa tša *isicholo* ge gona le mediro ya go kgethega.

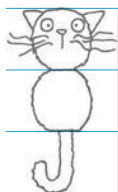

Thala kefa ye nngwe le ye nngwe yeo o ka ratago go e apara.

Piletšo

Sekhete sa setšo

MaTsonga a dula ka karolong ya lebowa la Afrika Borwa. Efela o ka ba hwetša gape le dinageng tše dingwe tša ka Afrika. Kgale kgale basadi ba MaTsonga ba be ba apara dikhete tša go kgethega ge ba eya go bina mmimo wa setšo. Dikhete tše di be di bitšwa *Xibelani*. Lehono, basadi ba sa rata go apara dikhete tša go swana le tšona ge ba e ya meletlong ya go kgethega. Dikhete tše di na le mapoliti a go kopana kudu. Gore o dire sekhetho se tee o hloka dimetara tša go feta tše 18 tša lešela.

Nyaka o hwetše

Ke ka lebaka la eng o hloka lešela le lentši go dira *Xibelani*?

Thala sediko go karabo ya maleba.

Xibelani ka setšo se be se aparwa ke basadi ba **MaTsonga** / **MaZulu** / **Mapedi**.

Dikhethe tše di na le **dikonope** / **mapoliti** / **disipi**.

MaTsonga ba dula **Afrika Borwa** / **Afrika Borwa le dinaga tše dingwe ka Afrika** / **Zimbabwe**.

Go bolokega

Beke 6 le 7

Kolobe Kodi o ithuta thuto

Morutišigadi Kolobe o boditše phapoši, “Ke tlo le fa molekwana wa dipalo bosasa.” Kodi o be a tšhogile gore a ka se tšwelele molekwaneng wo. Bjale a dira leano. Ka morago ga sekolo, o ile a reka lelekere le lehubedu.

Ka letšatši la go latela, mmago Kodi o ile a goeletša. “Tsoga Kodi, ke nako ya go ya sekolong. Tsoga ka pela. Ke swanetše go ya mošomong.” Mma Kolobe e be e le mooki. “Ke a lwala, Mma. Mogolo wa ka o bohloko,” gwa realo Kodi. “E tla ke bone,” gwa realo Mma Kolobe. A lebelela mogolo wa gagwe. “Jo, ke a bona mogolo wa gago ke o mohubedu kudu! O be a sa bone lelekere le beilwe ka fase ga malao.

“Swara, ke tla bea themometara ka mo gare ga molomo wa gago metsotso e mennyane,” gwa realo Mma Kolobe.

Ka morago ga nakonyana a boa a e ntšha. O ile a lebelela dinomoro. “Jo ngwana’ka. O na le themperetšha ya godimo kudu. O swanetše go dula mo gae lehono. Ke tla kgopela MmaneKolobe wa moagišane gore a tle a go hlokomele.

O be a sa bone komiki ya meetse a go fiša ka fase ga malao.

MmaneKolobe-wa-moagišane o ile a fihla. E be e le morutišigadi kgale ebile Kodi o be a mo tšhaba. O ile a tsena ka phapošing ya borobalelo. Mahlo a gagwe a bogale a ile a bona komiki le lelekere di sa tloga.

“Mmm. Ke nagana gore o hloka teye ya ka ya mešunkwane ya go kgethega,” a realo.

“Aowa! Ke nagana gore ke šetše ke ikwa ke le kaonenyana” gwa realo Kodi. O be a sa nyake teye ya go baba ka nnete.

“Ditšiebadimo. O swanetše go nwa teye ya mešunkwane ka komiki ye kgolo. Ka morago re tla dira dipalo. Ga ke nyake gore o senye letšatši la gago.”

Mafelelong e be ele mosegare. “Ke nako ya matena,” gwa realo Mmane-Kolobe. Ke na le setšhuu sa mosela wa kgomo se se bose kudu sa go šala maabane ka dijo tša go lalela. Ke tla se ruthetša.

“Hmm. Ke rata nama ya mosela wa kgomo,” gwa realo Kodi. “Aowa. O lwala kudu, Kodi. Ka mogolo wo wa gago o bohloko o swanetše go nwa teye gape” a realo.

“Ka morago ga matena re tlo dira dipalo tše dingwe gape.” “Aowa,” Kodi a nagana. “Nkabe ke ile sekolong.”

Ka iri ya bo 6 mathapama, MmaKolobe o ile a boa gae. O lebogile MmaneKolobe. “Molwetši o bjang? a botšiša.

“Ke nagana gore o tla kgona go ya sekolong bosasa,” gwa realo MmaKolobe a myemyela.

“Ka nnete,” gwa re Kodi.

Ka letšatši la go latela sekolong, morutišigadi Kolobe a re, “Kodi, ke thabetše go go bona. O tlile ka nako ya molekwana wa dipalo. Maabane go be go na le baeng ba go tšwa kgorong ya thuto, Bjale ra kgetha letšatši la lehono.

Kodi wa batho! Leano la gagwe le be le se la šoma.

Efela se se botse se diragetše ka lona.

Ka lebaka la gore o be a itlwaeditše dipalo kudu maabane, dikarabo tša gagwe ka moka di be di nepagetše molekwaneng wa dipalo.

MOŠUPOLOGO

x **la** *la* *la* *la* *la* *la* *la*

LABOBEDI

x hi hi hi hi hi hi hi

LABORARO

× **hb** *hb hb hb hb hb hb*

LABONE

x **K** *kl kl kl kl kl kl*

LABOHLANO

x la hu ul ka li dk

gw
g

segwagwa

segokgo

mogwapa

galase

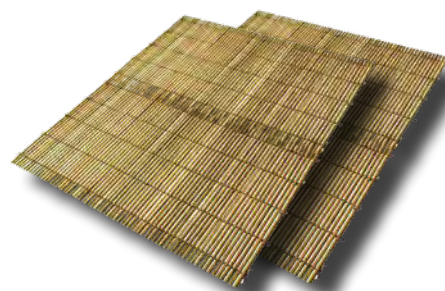
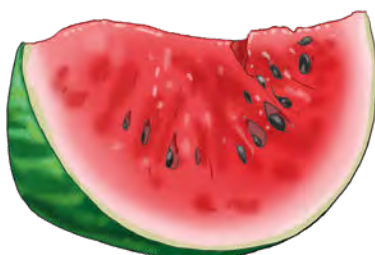
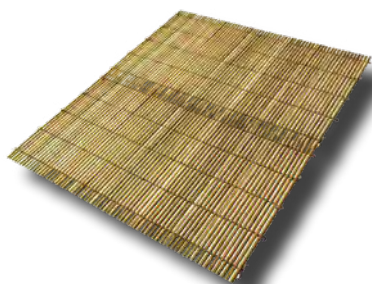

bagwera

ga-ga-ba

gwa-ba

ga-tse-la

Segwagwa se rata go ja legapu la go butšwa.

Bala mafoko

Sesi o dira manala a mabotsana kudu.

Malome o namela sefofane.

Phemelo o ja pitsa.

Rakgadi ke ngaka ya mahlo.

Na Phemelo o ja eng?

Mmele wa ka ke wa ka ke nnoši

Go kgwatha ga maleba

Go kgwatha
ga mpe

Gopola! Mmele
wa ka ke wa
ka ke nnoši.

Mmele wa ka
ke wa ka ke
nnoši

Ponego

Šomiša mantšu go fa diswantšho maina.

Maggie Laubser, *Dithaba tša Lesotho*

ka pele

ka morago

gare

tsenelana

Tlatša ka ditlhaka tšeo di tlogetšwego

1 se gwagwa

2 di _____ alase

3 ba _____ era

4 lego _____ a

5 _____ arafo

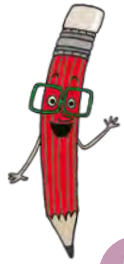
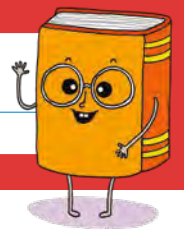
6 mo _____ apa

7 se _____ okgo

8 le _____ okolodi

Kwešišo

Bala, **Kolobe Kodi o ithuta thuto.**

Bala o nagane Thala sediko go dikarabo tša maleba.

- 1 Mogolo wa Kolobe Kodi o be ole o mohubedu ka lebaka la gore **o be a lwala / o latswitše lelekere / o be o le bohloko.**
- 2 Themometara e bontšhitše gore Kolobe Kodi o na le themperetšha ya godimo ka lebaka **la gore e be e senyegile / o be a lwala / o be a e beile ka gare ga meetse a go fiša.**
- 3 Kolobe Kodi o be a itiriša okare o a lwala gore a kgone go **ja mosela wa kgomo / a robale mosegare ka moka / a se ngwale tekolo sekolong.**
- 4 Kolobe Kodi o hlwele **a robetše mosegare ka moka / a eja / a itlwaetša dipalo.**
- 5 **MmaneKolobe / MmaKolobe / Morutišigadi Kolobe** ga se a thetsa ke mahlajana a Kodi.

Na Kolobe Kodi o ile a ipshina ka letšatši la gagwe ka gae? Ka lebaka la eng?

Setethosekopo

Setethosekopo se šomišwa go theeletša gore dipelo tša batho di pompa madi bjang. Setethosekopo se na le diripa tše pedi tša ditsebe le seripa sa sediko se se silibera sa sehuba. Ngaka o lokela diripa tše pedi ka ditsebeng gomme a bea seripa sa sehuba mo go lego pelo ya gago. Ke ka moo a kgonago go kwa pelo ya gago ge e pompa. Ngaka e kgonago go bea seripa sa sehuba mo sehubeng sa gago le ka mokokotlong go kwa gore o hema bjang.

Ka Bonoši

Ngwala ka nako ye o bonego setethesekopo.

Go tshepega

Swaya maemo ao a boloketšego Mathabo.

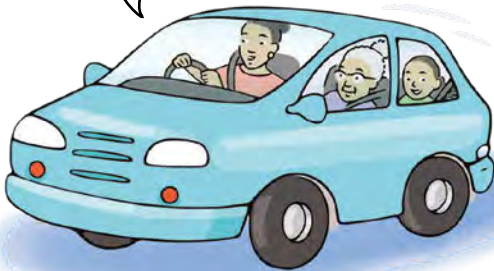
Etla o raloke,
Mathabo.

Enwa senwamaphodi
le rena mosetsana.

Koko o re iša
mabenkeleng.

Ke nako
ya sekolo,
Mathabo.

Nka go iša
sekolong ka pela.

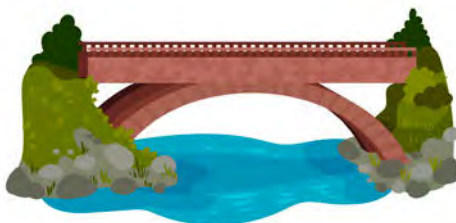

Na o nyaka go
bona thelebišene
yaka?

molwetši lebone

lwala

leporogo

balwetši

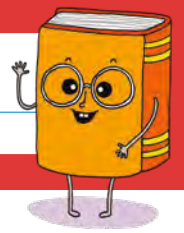
le-fo-di

mo-lwe-di

le-ma-ti

Rebone ke molwetši wa go palelwa ke go sepela,
o nyaka senamelwa go ya bookelong.

Tlotlontšu

Tlatša mafoko ka moka o šomiša le tee la mantšu a.

molwetši

themperetša

mogolo

themometara

go beela morago

- 1 _____ e tloga go molomo e ya go sehuba sa gago.
- 2 Ge o swere ke letadi o na le _____ ya godimo.
- 3 Motho wa go lwala o bitšwa _____.
- 4 O _____ leeto ka lebaka la gore o be a lwala.
- 5 _____ ke ya go lekola themperetšha.

Ngwala mantšu a...

Thoma ka k: _____

Goba le dinoko tše tharo: _____

Themomethara

themomethara ya mekhuri

themomethara ya titšitale

Themomethara ke sedirišwa sa go lekola themperetšha. Se lekola gore mmele wa gago o fiša go fihla bokgole bjo bo kae. Ge o lwala mmele wa gago o ka fiša kudu. Go na le mehuta ya dithemomethara. Tše dingwe di dirilwe ka tšhupu ya galase le selo se sengwe sa go bitšwa mekhuri ka mo gare. Di bitšwa **dithemomethara tša mekhuri**. **Dithemomethara tša titšitale** di šoma ka go fapana. Di laetša themperetšha go sekirini.

Nyaka o hwetše

Ke mohuta mang wa themomethara?

- e na le tšhupu ya galase? _____
- e na le sekirini? _____

Ka Bonoši

Na ke mohuta ofe wa themomethara wo o o bonego? Na o e bone kae?

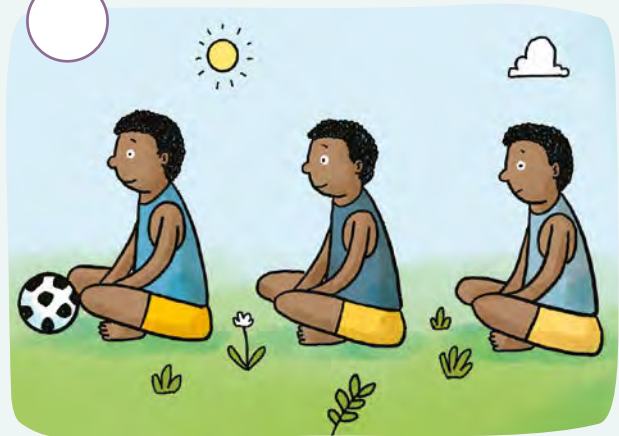

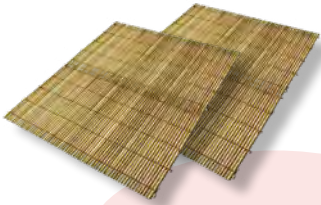
Tlhompho

Swaya diswantšho tša go bontšha batho ba go laetša tlhompho go ba bangwe.

Šomiša mantšu go feleletša mafoko.

magogwa

lwala

bagwera

logwa

segwagwa

molwetši

1 Ke bona segwagwa ka nokeng.

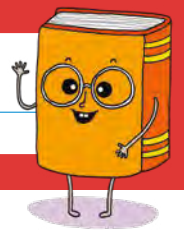
2 Rakgadi ke _____ o robetše bookelong.

3 _____ ba rata go raloka mmogo le go kitimišana.

4 Koko o šila mabele godimo ga _____.

5 Mokgadi o _____ meriri ke mogwera wa gagwe.

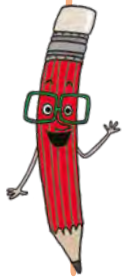
6 Rakgolo o loga _____ a fetša a a rekiša.

Polelo

Hlahlamolla mantšu o ngwale lefoko gabotse.

Kodi. “wa ka o Mogolo bohloko. a realo lwala Ke a”

Ngwala mafoko a gago.

1 Ke ikwa _____
wa ka o _____.

2 _____ o kwagala o
le _____ o bohloko.

Otosekopo

Gona le sedirišwa sa go kgethega sa go šomišwa go lekola ka ditsebeng, sona se bitšwa otosekopo. Ngaka goba mooki a ka se šomiša ge molwetši a na le tsebe e bohloko, goba a ikwa a lwala. Se na le seetša gore dingaka di kgone go bona ka gare ga tsebe le go hwetša lebaka la gore bohloko bo dirwa ke eng. Batho bao ba swanetšego go lekola tsebe ya gago ke baaki le dingaka fela.

Nyaka o hwetše

Na otosekopo e šomišwa ke mang?

Na ngaka e tla šomiša otosekopo neng?

Go Bala Mantšu ga go Beelwa Nako

Bala motsotso o tee.

senyane	lebone	kgogo	dinamelwa	bagwera
hlapa	mogwapa	leporogo	lwala	seboko
kgomo	nona	mogwera	nonyana	senotlelo
thupa	mmutla	kgakgaripane	monyadiwa	monyako
khurumela	khunama	nyamelela	legogwa	magogwa
letlametlo	hlapiša	nyakišiša	mahlare	kgaka
mohlolo	letlapakgerere	tlou	thibela	dihlapi
lesomehlano	monyanya	letlalo	bogobe	khutlotharo
segwaga	kgoramela	thuba	letlametlo	khudu
lebotlelo	moyadi	balwedi	sekhurumelo	thoka

Moputso wa godimo, mantšu: _____

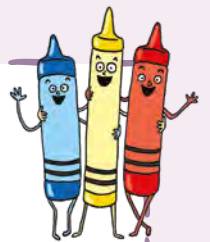

Tšhate ya maahlo

Ka le lengwe la matšatši go ka hlokega gore o lekole mahlo a gago. Ngaka e tla go fa tšhate gore o kgone go e bala ge a le gare a lekola. E tla ba le ditlhaka, dinomoro le dibopego go yona. Ngaka e nyaka go hwetša gore o bona gabotse ge dilo di le kgole goba kgaufsi. Ge e le gore o tlo hloka dipeketsane, ngaka e tla šomiša sedirišwa go tseba gore o tlo nyaka dilentshe tša mohuta ofe wa dipeketsane tša gago.

Ka Bonoši

Thala seswantšho sa gago o apere dipeketsane tša go kgethega.

[illegible]

x	ei	<i>ei</i>	<i>ei</i>	<i>ei</i>	<i>ei</i>	<i>ei</i>
---	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------

x	f	f	f	f	f	f	f
x	fe	fe	fe	fe	fe	fe	fe

x fe fe fe fe fe fe fe

[illegible]

lo lo lo lo lo lo

x	S	A	A	A	A	A	A	A	A
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

× **ms** *ms* *ms* *ms* *ms* *ms*

x ef fo so se ne ti
x le he fi ce da as

× le he fi ce da as

rw
s

8

thorwana seswai

Barwana

sekepe

morwalo

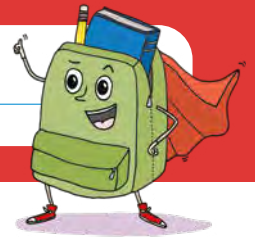
se-ti-me-la

mo-rwa-na

le-so-ga-na

Marwale o rwalela batho merwalo ka sekorokoro
sa gagwe se seso.

Bala mafoko

Lerato o šoma
ka khomphutha.

Sellathekeng sa Koko
se timetše maabane.

Bana ba rata go
kitima ka lepatlelong.

Paledi o notlela lebati
ka senotlelo.

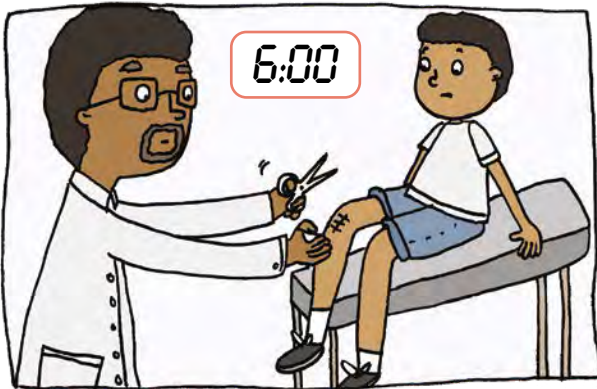
Na Koko o timeditše eng maabane?

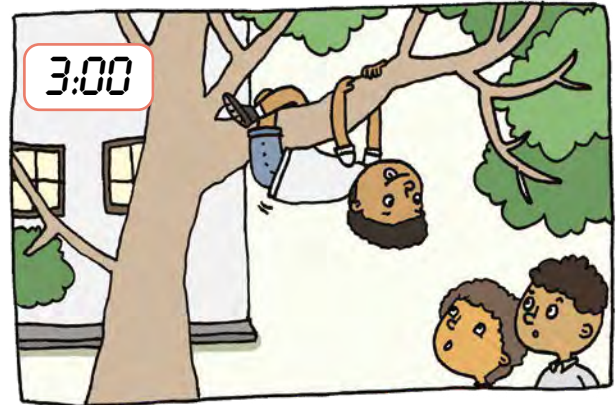
Kotši

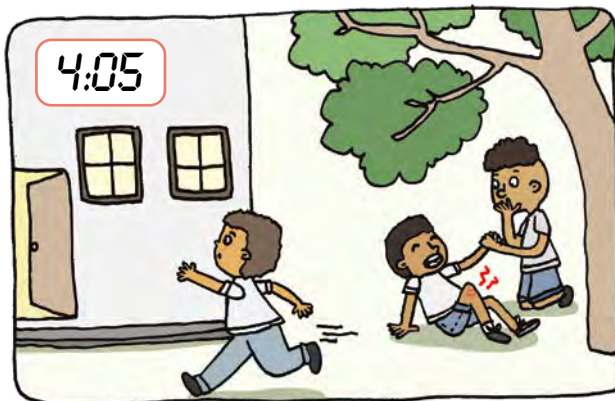
Ngwala dinomoro go bontšha tatelano ya ditiragalo.
Ngwala ditlhalošo tšeo di tlogetšwego.

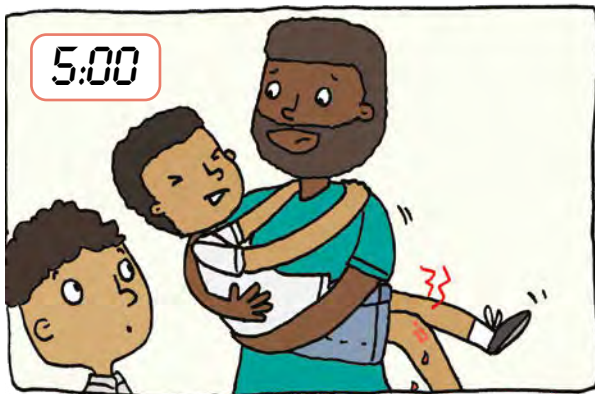
6 Ngaka e rokile leoto la gagwe.

Karabelo o nametše mohlare o motelele kudu.

Simphiwe o kitimile a ya go nyaka thušo.

Sipho o dirile thušo ya pele.

Ngwala mantšu ka tsela ya maleba.

1

lametise setimela

2

rwamo _____

3

pekese _____

4

thuthuthuse _____

5

lorwamo _____

6

ilase _____

7

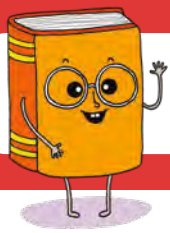

tswelele _____

8

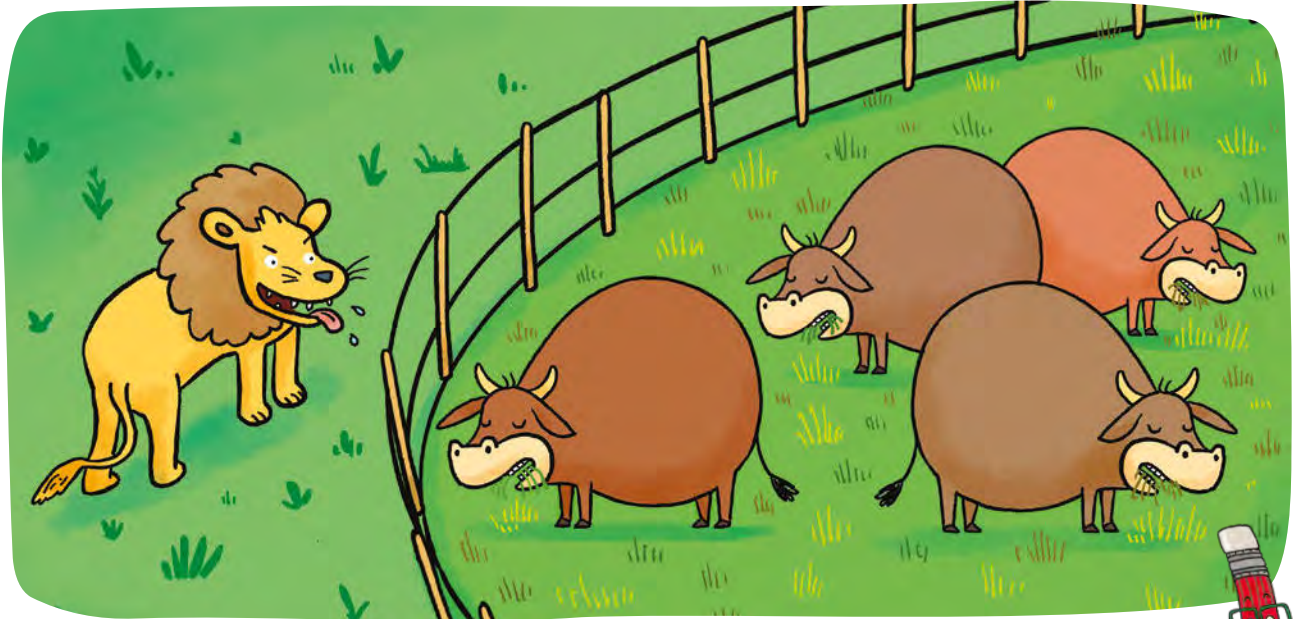

nepatsama _____

Kwešišo ya go theeletša

Thala sediko go karabo ya maleba.

- 1 Dipholo tše nne di be di dula **ka sethokgweng / toropong / polaseng.**
- 2 Tau ya go swarwa ke tlala e be e ka se kgone go ja dipholo ka lebaka la gore **di be di phela di le mmogo / pholo e na le maatla go feta tau / tau ga ena le meno.**
- 3 Dipholo di be di e ya mafelong a go fapana ka sethokgweng ka lebaka la gore **di be di lapišane / di be di nyaka bjang bo bontši / di be di fapana ka polelo.**
- 4 Mafelelong a kanegelo, tau **e be e sa swere ke tlala / e jele phuti / e jele pholo.**
- 5 Kanegelo e re ruta gore re **swanetše go swaragana / go hwetša bjang bjo bo kaone kaone / go hlokomela ditau.**

Mosaeno: _____

Letšatši-kgwedi: _____

Sello sa Phukubje Karolo I

Badudi ba motseng ba kgopetše modiši gore a hlokomele diputšanyana tša bona. Dipudi di be di fula dithabeng. Badudi ba motseng ba mmoditše gore a hlokomele phukubje ya mokokotlo o moso. “Diphukubje di rata go ja diputšanyana,” ba realo. “O re bitše re tle re go thuše ge o ka e bona. Re tla e tšhoša gore e sepele.” Modiši a sepela a ya dithabeng le dipudi.

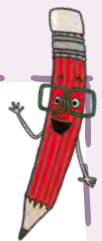
Nyaka o hwetše

Na modiši o be a swanetše go hlokomela eng? Ka lebaka la eng?

Ka Bonoši

Na o nagana gore go tlo direga eng sa go latela?

Mothalonako wa kotsi

Thala mothalonako go laetša seo se diragaletšego
Karabelo. Lebelela mošongwana wa maabane.

3.00

Ngaka e rokile leoto la gagwe.

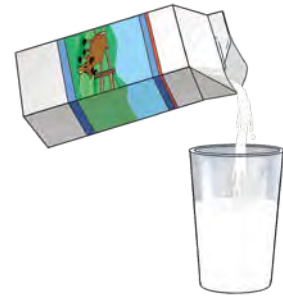
SW
W

8

se**sw**wai

le**w**a

ma**sw**ika

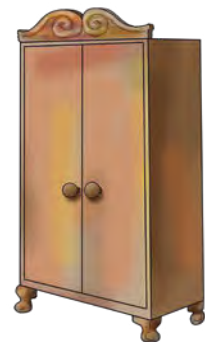
wulu

ma**sw**i

le-**w**a-tle

le-**swi**-**swi**

wa-e-ne

Morutiši Ma**sw**ikaneng o **sw**ere waene, **w**ulu le
watšhe ka mokotleng.

Tlotlontšu le polelo

Ngwala lefoko ka lentšu le lengwe le le lengwe.

mogolo

themperetšha

1

2

Ngwala lentšu la go swana ka Seisimane.

Lentšu goba sekafoko	Tlhalošo	Lentšu la seisimane
themometara	E lekola go fiša	
molwetši	Motho wa go lwala	

Bala lefoko.

“Ke ikwa ke lwala. Mogolo wa ka o bohloko.”

Ngwala lefoko la go swana ka Seisimane.

Mosaeno: _____

Letšatši-kgwedi: _____

Sello sa Phukubje Karolo 2

Go be go se dilo tše ntši tše a ka di dirago kua dithabeng. Modiši o be a lewa ke bodutu. A nagana gore a dire maleatlana go badudi ba motseng. O ile a kitimela fase a fologa thaba ebile a goeletša, “Thušang, Thušang! Phukubje!”

Badudi ba motseng ba ile ba mo kwa gomme ba ya thabeng ba kitima kudu. Ba ile ba tla ba swere dithupa tša go raka phukubje. Efela ge ba fihla ba hweditše modiši fela, a sega ka maleatlana ao a dirilego.

Bala o nagane

Ke ka lebaka la eng modiši a be a sega?

Ka Bonoši

Na o nagana gore go tla direga eng sa go latela?

Megogorupa godimo, megogorupa fase

Swaya lefoko la nnete.

1 Go iša moya fase

- ☐ Go hema gannyane go thuša gore moya o be fase.
- ☐ O kwa moya o le fase ge o befetšwe.
- ☐ Mašata a dira gore moya o ye fase.

2 Go kgopela tshwarelo

- ☐ Go kgopela tshwarelo ke go tšhoša motho yo mongwe.
- ☐ Go kgopela tshwarelo ke gore o maswabi.
- ☐ Ge o kgopela tshwarelo o bontšha go se be yo maatla.

3 Go hlompha

- ☐ Go hlakahlakantša phapoši go laetša tlhompho.
- ☐ Go bolela dilo tša go se loke go laetša tlhompho.
- ☐ Go theeletša batho ba bangwe ka maikemišetšo go laetša tlhompho.

4 Go kgoa

- ☐ Go ba kgoa go lokile.
- ☐ Re swanetše go ikemela go dikgoa.
- ☐ O swanetše go hlompha dikgoa.

5 Go tshepha

- ☐ O ka tshepha batho ba nnete ba mekgwa ye mebotse.
- ☐ O ka tshepha batho ba go bolela maaka.
- ☐ O ka tshepha batho ba bagolo ka moka.

Ngwala mafoko a gago.

perekisi

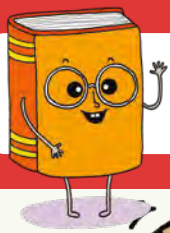
kwena

phentshele

swiela

Go itlwaetša go bala ka thelelo

Bala se gabedi. Na o badile mantšu a makae?

MmaKodi o ile a goeletša. “Tsoga Kodi, ke nako ya go ya sekolong. Tsoga ka pela. Ke swanetše go ya mošomong.”

Ke a lwala, Mma. Mogolo wa ka o bohloko,” gwa realo Kodi.

“E tla ke bone” gwa realo MmaKodi. “Jo, ke a bona mogolo wa gago ke o mokhubedu!

O be a se a bona lelekere ka fase ga malao. O tsentše themomethara ka molomong wa Kodi gomme a ya go itokišetša mošomo.

q

18

21

30

33

43

50

61

68

74

	1	2
Palo ya mantšu ao ke a badilego.		
Palo ya mantšu ao ke sa a tsebago.		

Sello sa Phukubje Karolo 3

Ka morago ga matšatši a mmalwa, ge letšatši le sobela, modiši a kwa lešata bjanyeng. O ile a bona phukubje e kgolo ka morago ga leswika e lebeletše dipudi. Ka letšhogo a theoga thabeng ka lebelo, a goeletša, “Thušang, Thušang! Phukubje!”

Badudi ba motseng ba mo kwa ge a goeletša efela ba se ye thabeng go swana le maloba. “Mošemane yo a ka se re dire mašilo gape” ba realo.

Bala o nagane

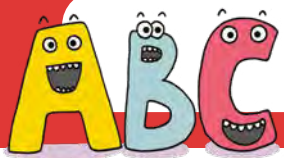
Ka lebaka la eng badudi ba motseng ba se ba thuša modiši?

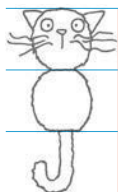
Ka Bonoši

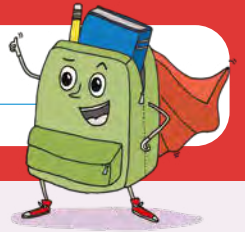
Na o nagana gore go tla direga eng sa go latela?

Piletšo

Sello sa Phukubje Karolo 4

Phukubje e ile ya tabogela go putšanyana ebile ya e kuka ya sepela le yona. Modiši o be a sa kgone go e emiša a nnoši. O be a nyamile ebile a gakanegile ge a fologa thabeng le dipudi tše dingwe mantšibua.

O be a ithutile thuto. Batho ba go bolela maaka ga ba tshepege le ge ba bolela nnete.

Ka Bonoši

Na o ka reng go modiši?

Ditokelo le maikarabelo

Beke 8 le 9

Hosea le Kgaugelo

Kgale kgale go be gona le mošemane le mosetsana, bao ba be go ba bitšwa Hosea le Kgaugelo. Ba be ba dula le tate wa bona ntlong kua mafelelong a sethokgwa.

Tatago bona o be a e ya mošomong letšatši le lengwe le le lengwe gomme Hosea le Kgaugelo bona ba šala ka gae. E be ele bana ba maikarabelo kudu. Ba be ba hlokomela dikgogo, ba dira le mešongwana ya sekolo ebile ba apea dijo tša go lalela ge tate wa bona a sepetše. Tate wa bona o be a ikgantšha kudu ka bana ba gagwe. O be a na le molao o tee fela. “Le se ke la ya ka sethokgweng”.

Ka letšatši le lengwe ba be ba apeile nama eupša ba hloka morogo wa go hlakantšha. “Ke duma o kare re ka ya kua sethokgweng go hwetša morogo,” gwa bolela Kgauelo. “Efela ke tšhaba gore re ka timela”.

Hosea a tlela ke kakanyo. “Tla re sepele re ye ka sethokgweng gomme re tlogele mohlala ka marathana a marotho gore re kgone go boa gae,” a realo. Ba be ba lebetše ka molao wa tatago’bona.

Bana ba ile ba ya ka sethokgweng. Ba be ba tlogela mohlala wa bona wa marathana a marotho ka tlhokomelo. Ka gare gare ga sethokgwa ba ile ba bona ngwakwana o monnyane. Ba ile ba batamela ngwakana efela ba lemoga gore ngwakana wo o be o se wa go tlwaelega. O be o agilwe ka dimonamonane tša go fapafapana! Ee, mehutahuta ya dipisikiti, malekere le ditšhokolete di be di šomišitšwe go aga maboto, mabati le mafasetere. Hosea le Kgaugelo ba be ba rata dimonamonane.

Hosea o ile a topa pisikiti ya tlhaka ya ngwako a thoma go eja gomme Kgaugelo yena a topa lelekere la jeli go lefasetere. Efela ba rile ba sa iketlile ba eja, gwa direga selo se sengwe se sebe. Go ile gwa tšwelela ntatauwane ye nngwe ye kgolo ka ngwakwaneng gomme ya ba swara ka matsogo a bona. Ntatauwane e ile ya sega sesego sa bošula, Ke tsebile gore ngwakwana o monnyane wa dimonamonane o tlo nthuša go swara bana. Ke rata go ja bana. Ke tlo le notlelela ka mo gare ge ke sa ya go nyaka dikgong.” O ile a ba gogela ka gare.

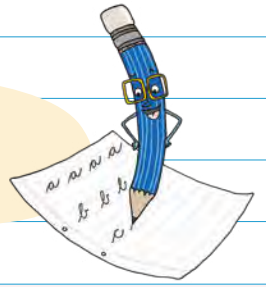

Hosea le Kgaugelo ba be ba tletšwe ka letšhogo ka gare ga leswiswi ka ngwakwaneng wo monnyane. Efela ba be ba nyaka go rarolla bothata bjo gomme ba thoma go loga leano la go tšhaba. Ba bone lefasetere la go agwa ka tšhokoletse gomme ba ja tšhokoletse ye nngwe go le godiša. Ba ile ba thušana go namela go tšwa ka lefasetere. Ge ba fetša go tšwa ba ile ba bona mohlala wa bona wa marathana a marotho. Ba ile ba o šala morago go ya lapeng la bo bona ba kitima ka lebelo le legolo.

Ba kgonne go fihla gae pele ga ge tate
wa bona a boa mošomong. O be a thabile
gore bana ba bolokegile. “Ke holofela gore
le kwešiša molao wa ka bjale,” a realo. Go
tloga ka letšatši leo Hosea le Kgaugelo ba
ile ba latela molao.

Mongwalo

MOŠUPOLOGO

x

n m p r i t nm it

x

LABOBEDI

x

u v w y x a uv xa

x

LABORARO

x

d g l h b dg lh

x

LABONE

x

e f o s eo es no

x

LABOHLANO

x

iu ad ne lm go cu

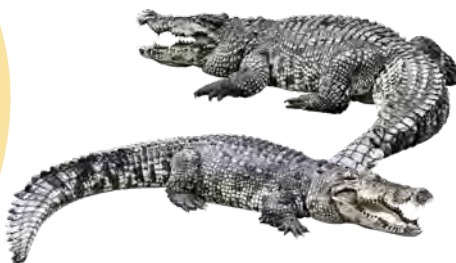
x

x

hd tv do fe un ae

x

kw
k

dikwena

karikana

kwana

komiki

kwepere

ke-re-se

kwa-ga-la

ko-lo-ya-na

Moruti Lekwadi ga a kwane le banna ba go rwala
dikepisi ge ba tsena ka kerekeng.

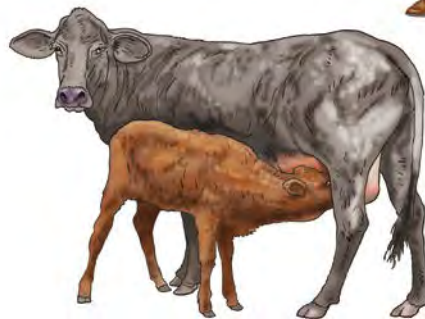

Bala mafoko

Monyadi le monyadiwa
ba thabile.

Ngwana wa kgomo
ke namane.

Digwagwa di dula
ka meetseng.

Dimakatso o hlatswa
mafasetere.

Na ngwana wa kgomo ke eng?

Mekgwa le maikarabelo

Seo ke se Tsebago

Seo ke Nyakago
go se tseba

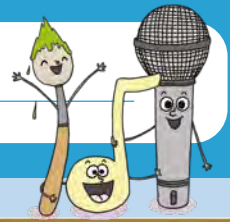

Seo ke Ithutilego
sona

Beke 8

Beke 9

Dipitša tša letsopa

Dipitša tša setšo tša letsopa

- 1 Ke **phapantšho** efe ye o e bonago
- 2 Ke **methaladi** le **dipaterone** dife tše o di bonago?
- 3 Ke **phopholego** efe ye o e bonago?

Ngwala ditlhaka tšeo di tlogetšwego

1	2	3	4	5

Tlatša ka ditlhaka tšeo di tlogetšwego

1 _____episi

2 _____ana

3 di _____api

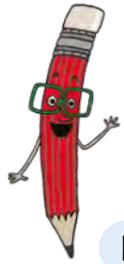
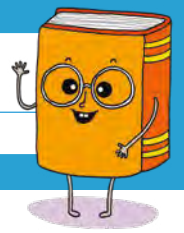
4 _____abo

5 _____elebišene

6 _____utla

Kwešišo

Bala Hosea le Kgaugelo.

1 Na ke matlakala afe o ka a hwetšago:

- Hlogo ya kanegelo: letlakala _____
- Seswantšho sa ngwako wa go agwa ka dimonamonane: letlakala _____

2 Hlaloša mabaka a mabedi ao a re botšago gore Hosea le Kgaugelo e be ele bana ba **maikarabelo**.

3 Na o nagana gore ke ka lebaka la eng bana ba be ba sa dumelelwe go ya ka sethokgweng? Efa mabaka a mabedi?

- Ka lebaka la gore _____
- Ka lebaka la gore _____

4 Ke ka lebaka la eng ntatauwane e be e nyaka dikgong?

- Ka lebaka la gore _____
-

5 Na bana ba hweditše mmila wa go boela gae bjang?

Tšhokolete

Ditšhokolete ke dimonamonane. Tšhokolete e dirilwe ka dipeu tša mohlare, mohlare wo o bitšwa mohlare wa **cocoa**. Dipeu tša cocoa di na le tatso ya go baba ge o ka dija e le tše tala. Go fetola dipeu gore e be tšhokolete, di a omišwa, tša šilwa gomme tša bešwa. Go dira gore ebe bose o swanetše go tšhela swikiri, oli le maswi. Dipeu tša cocoa gantši di hwetšagala go la Afrika Bodikela.

Nyaka o hwetše

Na tšhokolete e tšwa go peu ya eng?

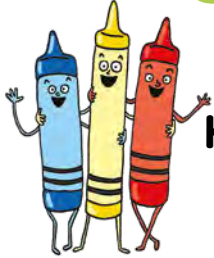

Ka Bonoši

Na o ka rata go ja tšhokolete ya mohuta mang bjale?
Ka lebaka la eng?

Ditokelo le maikarabelo a ka ka gae

**Khalara disekwere. Šomiša mmala o tee go khalara
ditokelo le o mongwe go khalara maikarabelo**

Go ba le legae la go hlweka	Go ba le tlhokomelo go tikologo ya gešo	Go hlompha maloko a lapa la gešo	Go ba le dijo tše di lekanego
Go šidulla mmele gore ke phele gabotse	Go ba le nako ya go raloka	Go bolokega ka lapeng	Go hlokomela diphahlo tša ka ka go di hlwekiša
Go swarwa ka hlompho	Go hlokomelwa ge ke lwala	Go se senye dijo	Go latela melao ya polokego

Ngwala lefoko ka moo o thušago ka gona ka gae.

hw
h

lehwana

lehuduo

lehwafa

sehuba

mohwana

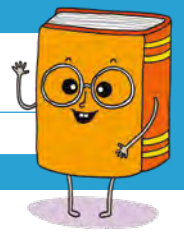
ho-mo-la

bo-hwa

he-ma

Bohlale o hlapa hlogo ka gare ga sekotlelo.

Tlotlontšu

Tlatša mafoko ka moka o šomiša le tee la mantšu a.

sethokgwa

maikarabelo

melao

morarolla-mathata

ntatauwane

- 1 Ge o le _____ o tla kgona go hwetša ditharollo tša mathata.
- 2 Ka gare ga _____ go na le mehlare e mentši.
- 3 Gona le lebaka la gore go be le _____ ka phapošing.
- 4 Ka dikanegelong tša setšo gantši gona le _____ ya go ja bana.
- 5 Ka moka ga rena, re na le _____ a go ba le botho go ba bangwe.

Ngwala mantšu a go thoma ka...

A go thoma ka k: _____

A goba le dinoko tše tharo:

Dimonamonane

Dimonamonane ke dimphonyana tša go kgahliša. Di dirilwe ka swikiri, ya go tšwa go sebjalo seo se bitšwago mmoba. Gona le dipolase tša mmoba tše mmalwa kua KwaZulu-Natal. Mahlaka a mmoba a a pšhatlwa go gamola seela sa go tanta. Gomme seela se a bedišwa le go omišwa go dira swikiri. Go dira malekere, swikiri e a tološwa gomme ya tšhelwa ka mmala, tatso goba go tlaleletša ka jeli. Gona le mehuta ye mentši ya malekere, malekere a diphatana, a go monokwa, le a jeli.

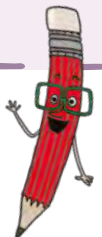
Nyaka o hwetše

Na swikiri e tšwa go sebjalo sefe?

Ka Bonoši

Ngwala mafoko a mararo ka malekere ao o a ratago.

Ditokelo le maikarabelo a ka sekolong

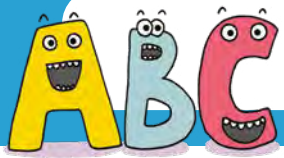
**Nyalantšha tokelo le maikarabelo.
Di ngwale ka fase ga hlogo ya maleba.**

- Go hlomphiwa
- Go dira diphošo
- Go itshwara gabotse gore
ba bangwe ba ithute
- Go theeletša dikakanyo tša batho ba bangwe
- Go hlompha batho ba bangwe
- Go ithuta go diphošo tša ka
- Go ba le dikakanyo tša
ka ke nnoši
- Go ithuta

Ditokelo tša ka	Maikarabelo a ka
1. Go hlomphiwa	1. Go hlompha batho ba bangwe
2.	2.
3.	3.
4.	4.
5.	5.

Šomiša mantšu go feleletša mafoko.

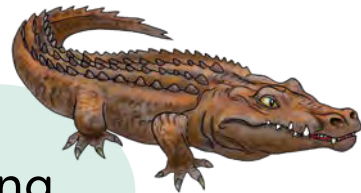

lehwana

dikwana

kwena

dikwepere

mahwafa

lefehlo

1 Kwena e dula ka meetseng.

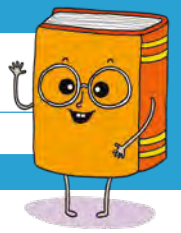
2 Malose o rata go hlapa _____ ka sesepa.

3 Malome o rata go ja _____.

4 Lebo o ja sopo ka _____.

5 Nku ya gešo e na le _____.

6 Koko o fehla bogobe ka _____.

Polelo

Ngwala dikafoko tše ka tatelano ya maleba go hlama mafoko a mabedi. Ngwala mafoko.

Bao ba bego ba bitšwa Hosea le Kgaugelo. Kgale kgale
go be go na le mošemane le mosetsana
mafelelong a sethokgwa ka ngwakong
Ba be ba dula

Le tlo ngwala kanegelo. Ngwala mafoko a gago a mathomo.

Kgale kgale, go be go na le mošemane le mosetsana bao ba

be go ba bitšwa _____ le

_____. Ba be ba dula

_____ (eng)

_____ (kae).

Jamo

Jamo ke semonamonane. E dirilwe ka seenywa le swikiri. Seenywa se ripšwa ka diripana tše nnyane gomme tša bedišwa ka meetse le swikiri. Jamo ye nngwe e dirwa difemeng efela o ka kgona go e dira ka gae. Ke mehuta ye mengwe ya dienywa e kgonago go šomišwa ya ba jamo. Dinamune, diperekisi le diperi di ka dirišwa go dira jamo. Sangwetše ya jamo le potoro ya ditokomane di dira matena a mabose a sekolo.

Nyaka o hwetše

Na jamo e dirwa ka eng?

Ka Bonoši

Na ke mohuta ofe wa jamo wo e lego mmamoratwa wa gago?

Go Bala Mantšu ga go Beelwa Nako

Bala motsotso o tee.

setimela	hlakanya	nyamelela	khaphete	tlala
koloi	hlalefa	senyane	khekhe	sekotlelo
sefofane	hlokomela	nyamile	khunama	tlema
karikana	lehlaka	kgale	dikhuru	dinotlelo
sekepe	hlogo	kgalema	sekhurumelo	namane
paesekela	hlagola	kgolego	khuparela	namune
sethuthuthu	hlapa	kgarebe	khutlo	naledi
thekisi	sehlare	kgaugelo	khunkhwane	noka
pese	hlopha	dikgobe	khukhuna	polelo
lori	hlogwana	kgoparara	dikgomo	serapana

Moputso wa godimo, mantšu: _____

Dipisikiti

Dipisikiti ke dimonamonane. Dipisikiti tše mmalwa di dirilwe ka folouru, poto le swikiri. Ditswaki di a hlakantšhwa gomme tša pakwa ka gare ga onto. Gona le mehuta ya dilo tše ntši tše di ka hlakantšhwago go dira dipisikiti, go swana le khokhonate, ditokomane goba tšhokolete. Dipisikiti di ka dirwa difemeng goba ka gae. Dipisikiti gantši di na le swikiri.

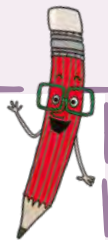
Nyaka o hwetše

Na dipisikiti di dirwa ka eng?

Ka Bonoši

Na ke mohuta ofe wa dipisikiti wo o lego wa mmamoratwa wa gago?

Mongwalo

Handwriting practice lines for the word 'Mongwalo'.

MOŠUPOLOGO

x j
x ja ja ja ja ja

LABOBEDI

x q
x qu qu qu qu qu

LABORARO

x r
x it it it it it

LABONE

x x
x lx lx lx lx

LABOHLANO

x
x ja xa qu ri qq xe

bjang

jamo

dibjana

jesi

dibjalo

Ja-na-wa-re

bja-le

ja-ra-ta

Mose**bj**adi le **J**akobo ba **bj**ala di**bj**alo ka polaseng
ya Se**j**agobe.

Bala mafoko

Bana ba ema
mothalading mesong.

Basadi le banna ba a
khunama ge ba rapela.

Siya Kolisi ke sebakadi sa go tuma
lefaseng sa rakbi.

Koloi ya matipane e tšholla
mobu ka lepatlelong.

Na ke mang sebakadi sa go tuma sa rakbi
lefaseng?

* Melao ya phaposi *

E ba le botho

Šoma ka maatla

Theeletša ba bangwe

O se latelwe

Šoma mmogo

Hlwekiša sekolo sa gago

Bolokega

Ithute go diphošo tša gago

Hlokomela dilo tša gago

Bea molao o mongwe le o mongwe ka fase ga dihlogo tše.

Go itlhompha _____

Go hlompha ba bangwe _____

Go hlompha sekolo _____

Na go be go ka direga eng ge go be go se na melao?

Ngwala mantšu ka tsela ya maleba.

1

gwasegwa segwagwa

2

kejedi

3

nabjadi

4

seja

5

kobjo

6

sije

7

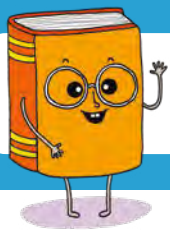

ngbja

8

moja

Kwešišo

Bala Hosea le Kgaugelo.

Ka Bonoši

- 1 Na kgopolo kgolo ka mo kanegelong ye ke eng?
(Ngwala lefoko le 1 go ya go 3)

Kanegelo ye e ka ga _____

Nyaka o hwetše

- 2 Hwetša letlakala ka go PM leo le nago le lefoko le:

- “Ke tlo le notlelela ka mo gare ge ke
sa ya go nyaka dikgong.” Letlakala _____
- Efela ba be ba kgona go rarolla mathata gomme
ba thoma go loga leano la go tšhaba. Letlakala _____
- Hosea le Kgaugelo e be e le bana ba
maikarabelo kudu. Letlakala _____.

Mosaeno: _____

Letšatši-kgwedi: _____

Sethokgwa sa Knysna

Sethokgwa ke lefelo la go ba le dimela tše dintši le mehlare. Sethokgwa se segolo kudu mo Afrika Borwa ke Knysna Forest. Se na le mehlare e mentši e metelele, dimela, dinoka le dinonyana. Ke legae la diphoofu tša go fapafapana go swana le mapogo, ditšhwene, dikhudu le ditlou. Go na le tlou e tee fela yeo e šetšego ka sethokgweng sa Knysna!

Ka Bonoši

Na o nagana gore ke ka lebaka la eng go na le tlou e tee fela?
Go tlo direga eng ge tlou ye e ka hwa?

Moloatheo

**Bala ka molaotheo gomme o
tlatše dikgoba tša mantšu.**

hlompha

go lokologa
go buša

ditokelo
bana

molao

Molaotheo wa Afrika Borwa

Moloatheo ke tokomane e bohlokwa kudu.

O ngwadilwe ka 1996 ge Afrika Borwa e e ba naga ya

_____. Ke lenaneo la ka tsela yeo mmušo

o swanetšego _____ Afrika Borwa.

Molao o mongwe le o mongwe o swanetšwe o latele le go

_____ Molaotheo. Malaotheo o šireletša

_____ tša badudi. O akaretša ditokelo

tša _____.

Na go ka direga eng ge naga e ka se be le melao?

Na ke mang a dirago melao?

Na ke mang a netefatšago gore re latela melao ya naga?

ph
p

pherefere

pekwa

diphororo

perekisi

phooko

pa-pa-di

phu-the-go

pa-na-na

Phetolo Phukubje ke mošemane wa go rata dipanana
le diperekisi.

Tlotlontšu le polelo

Ngwala lefoko ka lentšu le lengwe le le lengwe

maikarabelo

rarolla mathata

1

2

Ngwala lehlalosešagotee la Seisimane.

Lentšu goba sekafoko	Tlhalošo	Lentšu la seisimane
molao	tsela ya go hlaloša ka fao batho ba swanetšego go itshwara ka gona.	
tatso	selo sa go latswega/ sa bosana	

Bala mafoko.

Hosea le Kgaugeo ba be ba dula go ntlo ya mafelelong a sethokgwa.

Ngwala lefoko la go swana ka Seisimane.

Mosaeno: _____

Letšatši-kgwedi: _____

Leganata la Kalahari

Maganata ke mafelo a go ba le meetse a mannyane le santa e ntši. Leganata le legolo mo Afrika Borwa ke Kalahari Desert, yeo e lego Northern Cape. Go na le diphoofolo tšeo di ka phelago leganateng go swana le tholo, pitsi ya thaba le kgano. Go na le mabjang le mehlare ya meetlwa yeo e ka golago leganateng.

Nyaka o hwetše

Na leganata la Kalahari le mo kae (naga le porofentshe)?

Ka Bonoši

Na leganata le fapana bjang le sethokgwa?

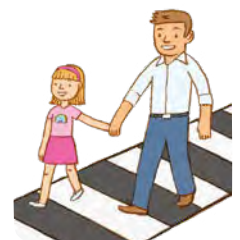
Ditokelo tša bana

Ngwala tokelo ka fase ga seswantšho.

Nako ya go raloka Dijo Ntlo Lapa tlhokomelo ya maphele
Polokego Bodulo Thuto

Thuto

Ngwala mafoko a gago.

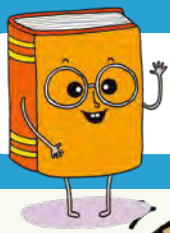
bophelo

Janaware

dipere

sebjalebja

Go itlwaetša go bala ka thelelo

Bala se gabedi. Na o badile mantšu a makae?

Kgale kgale go be gona le mošemane le mosetsana, bao ba be go ba bitšwa Hosea le Kgaugelo.

Ba be ba dula le tatago bona mafelelong a sethokgwa. Tatago bona o be a e ya mošomong letšatši le lengwe le le lengwe gomme Hosea le Kgaugelo bona ba šala ka gae. E be ele bana ba maikarabelo kudu. Ba be ba hlokomela dikgogo, ba dira le mešongwana ya sekolo ebile ba apea dijo tša go lalela ge tate wa bona a sepetše. Tatago bona o be a ikgantšha kudu ka bana ba gagwe. O be a dula a ba gopotša ka molao o tee fela. “Le se ke la ya ka sethokgweng”.

9

18

27

36

45

56

64

73

83

93

106

112

	1	2
Palo ya mantšu ao ke a badilego.		
Palo ya mantšu ao ke sa a tsebago.		

Hwetša o laetše mantšu a dikaratana

Kruger National Park

Dirapa tša diphoofolo ke mafelo moo diphoofolo tša naga di dulago gona tša bolokega. Kruger National Park ke se sengwe sa dirapa tša diphoofolo se segolo mo Arika. Kruger National Park e na le diphoofolo tše dintši tša lešoka go akaretša le tše hlano tseo di tsebegago ka *The Big Five*: ditau, dinkwe, ditšhukudu, ditlou le dinare. O ka etela serapa se go bona diphoofolo ka moka.

Ka Bonoši

Na o nagana gore go dirwa eng gore diphoofolo di dule di bolokegile ka dirapeng tša diphoofolo?

Piletšo

Lebopo la Afrika Borwa

Lebopo ke moo lewatle le kopanago le naga. Afrika Borwa e na le lebopo le letelele kudu. Lewatle la Atlantic la go tonya le ka go lebopo la Bodikela. Lewatle la Indian e lego la borutho le ka go lebopo la bohlabatšatši. Go na le ditoropo tše pedi tše kgolo lebopong la Afrika Borwa. Tšona ke Durban le Cape Town. Di na le mafelo moo dikepe di ka emago gona. Go na le dikhwiti tša lewatle tša santa ye boleta, masikwa le maphoto go dikologa lebopo la Afrika Borwa.

Bala o nagane

Na Durban le Cape Town di swana ka eng?

Ka Bonoši

Na ge o ile khwiting ya lewatle, o ka rata go dira eng?

Funda Wande

Reading for Meaning